

LIETUVA VIENINGOSIOS IR DAUGIAVEIDĖS KULTŪROS SANKIRTOJE

Prof. Romualdas Grigas

Vieningąją kultūrą priimta vadinti homogeniška, o daugiaveidę - heterogeniška. Tos tradicijos šiame pasakojime ir laikysimės.

Kultūrinis homogeniškumas – būdingas senųjų laikų agrarinės epochos bruožas. Homogeniškumo siekis pastebimas ir modernioje visuomenėje. Įstatymai ar kiti teisiniai normatyviniai aktai bei dokumentai, kurie leidžiami nenutrūkstamu srautu, yra ne kas kita, kaip homogeniškosios kultūros "atodūsiai", siekimas senosios kultūros simbolių ir nerašytas elgsenos normas pritaikyti naujose sąlygose. Net ir mokslininkai negalėtų "susikalbėti", jeigu nesinaudotų tuo pačiu pagrindinių sąvokų aparatu, nežinotų tą ar kitą problemų ratą nušviečiančių teorinių pagrindų.

Kultūrinis homogeniškumas yra bet kurios socialinės sistemos saviraiškos sąlyga, ginties nuo agresyvaus aplinkinio pasaulio būdas. Tai mechanizmas, užtikrinantis sistemos tęstinumą, tolesnę jos raidą. Tačiau pasauliui tapus vis labiau atviram, kultūrinis homogeniškumas (tautos narius vienijusi kultūra) gali nesunkiai pavirsti ir etnosistemos evoliucionavimą stabdančiu dalyku. Kad to neįvyktų, pažangos siekianti

sistema priversta "imti" iš aplinkinio pasaulio net ir tai, kas jai atrodo svetima ir nepriimtina. Nenuniokotos, gyvybingos kultūros tautos pajėgios net ir iš savo homogeniškosios kultūros ištakų sukurti kokybiškai naujas struktūras, labiau atitinkančias kintantį išorinį pasaulį.

Vidinius kultūrinius pokyčius, vykstančius tautos gyvenime, veikiant išorinėms įtakoms, lydi papildomos socialinės įtampos ir susidūrimai. Juos dažniausia sukelia pragmatiškos valstybinės bei privačios institucijos, kurios sau kelia uždavinį "neatsilikti nuo pasaulio". Neretai net nesusiūsiąsios, jos padidina heterogeniškosios (tame tarpe ir visai svetimos kultūros "dozę", tuo sukeldamos senosios – homogeniškosios – kultūros priešinimąsi. Tokia gintis gali pasireikšti pačiomis įvairiausiomis formomis bei būdais: nuo atskiro žmogaus psichologinės nuostatos iki organizuotų veiksmų, nuo civilizuotų priemonių iki arimų barbariškumui, vandalizmui formų.

Atkūrusi valstybingumą ir vis labiau siekianti suartėti su Europos Sąjunga, Lietuva vis aktyviau įsijungia ne tik į atviros visuomenės, bet ir į pasaulio kultūrinės bendrijos formavimąsi. Ryšium su šiais esminiais pasikeitimais, su natūraliu konservatyvaus etnocentrizmo apraiškų slopinimu, atsiranda naujas pavojus, jog valstybė gali būti lieta atsiveriančia plačia ir gana agresyvia betautiškumo banga.

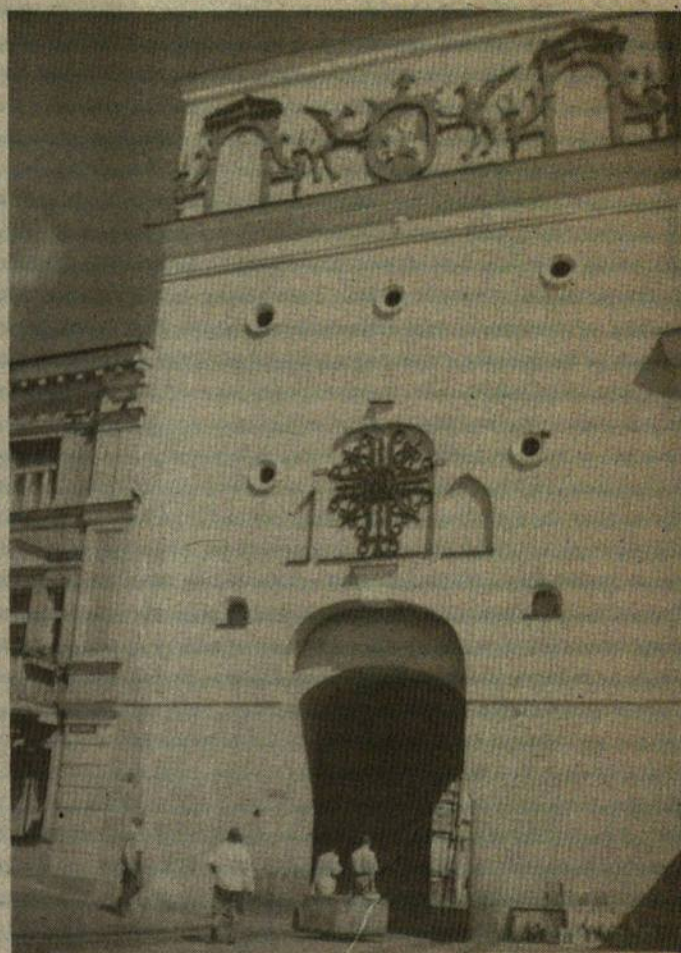
Lietuvių tautos priverstinį sovietinį uždaramą pakeitęs civilizacinis atvirumas yra lydimas vis labiau ryškėjan-

čių heterogeninės kultūros kontūrų, susidedančių iš neretai labai skirtingo, tarp sąvęs nesuderinamo turinio arba tradicinei tautinei kultūrai nepriimtinių, susvetimėjimų alsuojančių elementų.

Tiek pasaulyje, tiek aišku ir savo namuose matome vis labiau silpstančią homogeninę kultūrą, kuria taip ryškiai vienas nuo kito skyrėsi tautos ir kuri, be kita ko, sąlygojo jų kolektyvinės sąmonės bei sąmonės savitumą. Matome, kaip vis labiau silpnėjančiais tarpusavio saitais arba ir į visai nebesusisiekiančias dalis skyla tos pačios tautos vadinamoji "modernėjanti" kultūra.

Atskirus tautų ryšius ir tautinių kultūrų sąveikavimą pakeitė susidūrimas su bendrapasauline – "virštautine" kultūra, kurios poveikis yra neprilygstamai stipresnis. Toji jėga šiandien ir lemia tautos sumišimą, jos "kultūriškai išklibintą" būseną. Perėjimas iš vienos kultūrinės laikysenos į kitą tampa įprasta būseną, kuri lemia net socialinį nepastovumą.

Štai iš tos nepastovios būsenos ir ima veržtis naujasis homogeniškosios kultūros ir apskritai homogeniškumo ilgesys. Homogeniškosios kultūros poreikis iškyla kaip objektyvus reiškinys. Kodėl? Homogeniškoji kultūra, tegu ir virstanti pakankamai mazaikiška (antai, kaip japoniškoji), ir šiuolaikiniame pasaulyje labiau, nei heterogeniškoji, atlieka tautos vienijimo vaidmenį. Ji sąlygoja pastovumo ir tęstinumo išpūdį. Apie homogeniškumo ilgęsi šiandien rodo ir lyg savalme išskylančios pastangos gaivinti vis labiau nykstantį tautos

Senoji Vilniaus architektūra. Aušros Vartai.

etnografinį koloritą, ir atskiro žmogaus žvalgymąsi į jam neišdildomą išpūdį palikusią praeitį, ir labiau organizuoti intelektualiniai maištavimai prieš įvairiausiais keliais besiveržiančią vadinamąją "masinę" kultūrą, ir skirtingo amžiaus kartų nesusikalbėjimai toje pačioje šeimoje.

Jeigu toks kultūrų susidūrimas bei tradicinės kultūros persikūnijimas jaunajai kartai yra jau tapęs jų gyvenimiškosios raiškos natūraliu fonu (ir net siekiu), tai to negalėtume pasakyti, kalbėdami apie vyresniąją kartą. Argi jos gyvenimas priverstinio politinio režimo bei okupacijos sąlygomis nepraėjo vienaip ar kitaip puoselėjant būtent etnokultūrinio vieningumo idėją? Ar ne kultūrinis homogeniškumas ir jo ilgesys nebuvo nuolatinis jų gyvenimo paly-

dovas, savigynos būdas, išigėres į jų sąmonę? Pagaliau, ar ne homogeniškumo idėjos pagrindu buvo susitelkta ir argi ne toji idėja buvo pasitelkta žygiui už nepriklausomybės atkūrimą? Tačiau didelių aukų nepareikalavusi atgauta laisvė, tarsi piktą atsimokėdama, nusišuko nuo aktyviausių tautos vienybės puoselėtojų.

Visai akivaizdu, kad homogeniškosios ir heterogeniškosios kultūrų sandūroje susiformavusi ir besireiškianti įtampa šiandien yra persimetusi ir į jaunesniosios bei vyresniosios kartos tarpusavio santykius, jau nekalbant apie tai, kad ji laikas nuo laiko pakankamai aiškiai sukiškščiuoja ne tik etnokultūrinių, bet ir politinių santykių erdvėje.

KATAKOMBŲ ŠVIESA

Bernardas Brazdžionis

Katakombų urvuos jie ir gulė, ir kėlės
Vien tiktai širdimi pasišviete,
Katakombų šviesoje dygo kūnus jų gydančios gėlės
Ir žiemos vidury sielon vasarą kvietė.

Ir pro užtvarų grotas, pro tinklą žabangų,
Kur mėnulis nešildė, saulė kur netekėjo,
Nevilty įsitvėrę į toliuose dungsantį dangų
Jie tikėjo, tikėjo, tikėjo,

Kad išeis tuos kražius pamišimo žmogaus neregėto,
Kaip kadaise iš kronikų rašto tėvai jų išskaitė,
Kad ištvers tos nakties katakombų lietuvišką ghetto
Ir neprarastą laisvę išneš dvasios krautąjį kraitį.

Į gyvenimo prasmę mirties nasruose pagimdytą,
Į galybę tiesos ir teisybės Teikėjo,
Taip šviesoje katakombų, vėl dieną kylančią kitą
Jie tikėjo, tikėjo, tikėjo.

Reklamos Amerikos didmiesčių gatvėse - ryškus šiuolaikinio gyvenimo būdo liudytojas.

A. a. Vlado Bacevičiaus nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **PASKYRIMAI.** Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos konservatorių frakcijos seniūnas, Seimo Pirmininko pavaduotojas Arvydas Vidžiūnas paskirtas Seimo Pirmininko Vytauto Landsbergio pirmuoju pavaduotoju. Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos konservatorių frakcijos seniūno pavaduotoja Rasa Juknevičienė ir Seimo socialdemokratų frakcijos narys Rimantas Dagys tapo Seimo Pirmininko pavaduotojais.

• **VYRIAUSYBĖ PRADĖJO DARBĄ.** Lapkričio 11 d. Seimui pritarus naujosios Vyriausybės programai, priesaiką davė konservatoriaus Andriaus Kubiliaus vadovaujamas Ministrų kabinetas. Už naujosios Vyriausybės programą balsavo 76 parlamentarai, 33 buvo prieš, 3 susilaikė. Dešimtosios Vyriausybės programą palaikė tik konservatoriai ir krikščionys demokratai. Iš karto po balsavimo premjeras A. Kubilius ir 14 ministrų davė priesaiką.

• **PARAMA ČEČENIJAI.** Čečėnijos nepriklausomybės rėmimo komitetas kartu su kitomis Lietuvos visuomeninėmis organizacijomis vakar Vilniuje surengė piketus prie Rusijos, Norvegijos ir JAV ambasadų, reikalavo nutraukti karą Čečėnijoje ir problemas spręsti taikiai. Ambasadų atstovams įteiktos petichijos, adresuotos Rusijos prezidentui B. Jelcinui bei kitiems tos šalies vadovams, taip pat JAV prezidentui B. Clinton ir ESBO pirmininkui, Norvegijos UR ministrui K. Volebek. Petichijas pasirašė devynių Lietuvos visuomeninių organizacijų atstovai. Piketuotojai reikalavo, kad Rusija atnaujintų derybas su 1997 metų sausį išrinkta Čečėnijos vadovybe ir atlygintų Čečėnijai padarytus nuostolius, nutrauktų bet kokią politinę, ekonominę, informacinę Čečėnijos blokadą, netrukdytų jos ryšiams su kitomis šalimis. Prie JAV ambasadų reikalauta, kad būtų išvesta Rusijos kariuomenė iš Čečėnijos ir pripažinta jos nepriklausomybė *de jure*.

• **MUNISTAI VERBUOJA JAUNIMĄ.** Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius nusiuntė laišką Kauno aukštųjų mokyklų rektoriams bei Švietimo ir ugdymo skyriaus vedėjams, išreiškdamas susirūpinimą dėl Susivienijimo bažnyčios – "munistų" sektos veiklos Kauno bei visos Lietuvos mokyklose ir universitetuose. Munistai (sektos įkūrėjas Moon ne kartą buvo teistas) slepiasi po įvairių organizacijų - Moterų federacija už taiką, Šeimų federacija už taiką, Pasaulio profesorių taikos akademija - pavadinimais. S. Tamkevičius perspėja, kad munistai į sektą bando įtraukti moksleivius ir studentus. Šiais metais Universitetinės principo studijavimo asociacijos nariai rengia po visą Lietuvą vadinamąjį Tyros meilės žygį, norėdami užverbuoti naujų narių. Jie masiškai sutuokiami su nepažįstamais ir tampa klusniais sektos valios vykdytojais.

• **A. BRAZAUSKAS PYKSTA.** Buvęs prezidentas A. Brazauskas Kauno Technologijos universiteto Socialinių mokslų fakultete magistrantams ir universiteto darbuotojams skaitė paskaitą tema "Viešasis administravimas". Sutarties su "Williams" pasirašymą jis pavadino "tarnybiniu nusikaltimu prieš valstybę, kainuosiančiu milijardus". A. Brazauskas kritikavo ministerijas ir žinybas, kurios visai "nesirūpina santykiais su Rusija". Paklaustas, koks ministrų kabinetas po nepriklausomybės atstatymo dirbo geriausiai, sakė, kad daugiausia nuveikė A. Šleževičiaus ir M. Stankevičiaus vyriausybės.

• **ANTAUSIS KOMUNISTAMS.** "Mažeikių naftos" gen. direktorius S. Hunkus neleido LDDP atstovams, rengiantiems "LDDP dienas", organizuoti susitikimą su šios bendrovės darbuotojais. Įmonės teritorijoje, pasak jos vadovo, "laikantis saugos reikalavimų, netikslinga rengti susirinkimus, nesusijusius su tiesiogine jos veikla".

• **SĖKMĖ.** Lietuvos šokėjai ant ledo Margarita Drobiazko ir Povilas Vanagas laimėjo antrąjį dailiojo čiuožimo "Grand Prix" serijos etapą - "Skate Canada" varžybas. Tai pirmasis jų iškovotas aukso medalis aukšto rango tarptautinėse varžybose. "Laukiame varžybų Paryžiuje", - sakė P. Vanagas.

• **LIETUVOS PREKYBA.** Lietuvos statistikos departamento duomenimis (1999 sausio-rugsėjo mėn.), Lietuvos eksportas į ES šalis sudarė 49,5 proc. viso eksporto (per 1998 m. tą patį laiką - 36,2 proc.) Lietuvos importas iš ES - 45,6 proc. (1998 m. - 47,4 proc.). Lietuvos eksportas į NVS šalis - 18,9 proc. (1998 m. - 39,3 proc.), Lietuvos importas iš NVS - 25,2 proc. (1998 m. - 26,1 proc.).

• **MIRĖ DIPLOMATAS S. A. BAČKIS.** Po sunkios ligos lapkričio 10 d., eidamas 94-uosius metus, Vilniuje mirė Lietuvos diplomatijos veteranas, ambasadorius, teisės daktaras Stasys Antanas Bačkis. Po studijų Paryžiuje S.A. Bačkio diplomatinės veiklos kelias prasidėjo 1930 metais Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje. 1938 metais jis buvo paskirtas dirbti Lietuvos pasiuntinybėje Paryžiuje, o 1960 metais - Lietuvos atstovybėje Vašingtone. Nuo 1983 metų S.A. Bačkis buvo Lietuvos diplomatijos šefas. (Pagal Eltos pranešimus)

Tarptautinių įvykių apžvalga

Algirdas Pužauskas

Spalio 28 d. Romoje Šv. Petro aikštėje popiežius Jonas Paulius II sėdėjo tarp 230 įvairių tikėjimų atstovų. Tarp jų buvo ir Tibeto Dalai Lama. Popiežius kalbėjo, kad baigiantis dar vienam tūkstančiui metų po Kristaus gimimo reikia stiprinti toleranciją ir ieškoti stiprių ryšių tarp įvairių religijų. Popiežius, kuris šias pareigas eina jau 22 metai, ragino žmones sumažinti vargą ir kančias, kurių dar tiek daug yra šių dienų pasaulyje.

Lapkričio 5 d. popiežius pradėjo savo vizitą Indijoje. Ten jis su Azijos šalių vyskupais tarėsi apie įvairių pasaulio religijų ekumeninius ryšius. Indijoje popiežius jau yra buvęs 1986 metais. Tuo metu jo apsilankymas praėjo be jokių nemalonių. Tačiau šį kartą Indijoje labai sustiprėjo radikali *Bharatiya Janata* politinė partija, neseniai laimėjusi parlamento rinkimuose. Jos veikėjai nusistatę prieš visas kitas religijas, o ypač prieš katalikybę. Tų fundamentalistų propaganda tvirtina, kad inkvizicijos laikais Indijoje krikščionys iš-

POPIEŽIUS SKATINA TIKINČIŲJŲ VIENYBĘ

žudė apie 75,000 hindų tikėjimo žmonių. Katalikai sudaro tik 3 procentus Indijos gyventojų. Netrukus šioje valstybėje gyvens milijardas žmonių. Popiežiaus vizito metu fundamentalistų vadai *New Delhi* mieste surengė protesto eisną. Buvo skelbiama, kad jos tikslas – ginti Indijos kultūrą nuo svetimos įtakos. Demonstracijos vadai reikalavo, kad Popiežius viešai atsiprašytų indų tautos už piktus portugalų katalikų darbus *Gao* valstijoje šešioliktoje dešimtyje. Taip pat buvo reikalaujama atsiprašyti už senovės hindų šventyklų sugriovimą. Anot protestuotojų, Popiežius turėtų pažadėti, kad bus sustabdyta katalikų misionierių veikla Indijoje. Popiežius turėjęs pabrėžti, kad visos pasaulio religijos yra lygios.

Indijos vyriausybė leido Vatikanui suorganizuoti Azijos vyskupų sinodą (suvažiavimą) Indijoje, nes paaiškėjo, kad nebus įgyvendinti Vatikanų planai tai surengti Hong Konge. Kinijos valdžia nedavė leidimo surengti Popiežiaus kelionę, aiškindama šį sprendimą tuo, kad Vatikanas palaiko diplomatinis ryšius su Taivanu.

Popiežius *New Delhi* viešai pasirodė tik vieną sykį, *Nehru* vardu pavadintame sporto stadione, aukodamas Mišias. Vyriausybė ėmėsi specialių priemonių svečiui

apsaugoti, nes daugelyje Indijos miestų ir provincijų padažnėjo prieš krikščionis nukreiptų išsišokimų. Sostinės gyventojai, net ir ne katalikai bandė patekti į stadioną. Inžinieriai sukūrė specialius laiptus, kad senyvam svečiui būtų patogų užlipti, o visi dalyviai jį matytų.

Daug linksmesnė popiežiui ekumeninė žinia atėjo iš Vokietijos, Augsburgio. Čia po 30 metų trukusių pasitarimų katalikų ir liuteronų bažnyčių atstovai pasirašė dokumentą, kuriame pripažįstama, kad pagrindinės abiejų bažnyčių doktrinos jas labiau jungia, negu skiria. Katalikų vardu šį pareiškimą pasirašė kardinolas *Edward Idris Cassidy*. Liuteronams atstovavo Pasaulio liuteronų federacijos prezidentas vyskupas *Christian Krause* ir šios federacijos generalinis sekretorius pastorius *Ishmael Noko*. Iš 61.5 milijono pasaulyje gyvenančių liuteronų šio dokumento nepripažįsta tik 2.6 mln. turinčio vadinamo *Missouri* sinodo nariai.

Tarpreliginė asamblėja, posėdžiavusi Romoje, pritarė popiežiui, kuris skatino ekumeninį visų religijų bendradarbiavimą, sakydamas, kad reikia nugalėti neapykantą, smurtą ir ekonominę nelygybę. "Tai visų religinių vadovų uždavinys", - sakė popiežius.

Keliais sakiniiais

• JAV Valstybės departamentas paprašė, kad Prezidentas sudarytų nepartinę komisiją, kuri išsiaiškintų, kokiose sąlygose dirba Amerikos atstovai užsienyje. Įvairių atstovybių, ambasadų ir konsulatų yra 252. Komisijos pirmininkas, Niujorko teisininkas *Lewis Kaden* pareiškė spaudai, kad JAV atstovybės reikėtų reformuoti. Vienose yra per daug tarnautojų, o kitose jų nepakanka. Ukrainos sostinėje Kijeve esančioje ambasadoje diplomatams taip trūksta vietos, kad tenka naudoti sulankstomas kėdes, nes kitaip neišmanoma pereiti iš vieno kambario į kitą. Komisija nustatė, kad vyriausybė turėtų skirti mažiausiai 500 mln. dolerių diplomatų darbo sąlygoms gerinti.

• Irako vyriausybė pasiskundė, kad JAV ir D. Britanijos karo lėktuvai vėl bombardavo Irake civilius taikinius ir sužeidė du žmones.

• Indijos valdžia sukvietė

aukštus pareigūnus ir politikus susitikti su ten besilankančiu popiežiumi Jonu Paulium II. Reporteriai pastebėjo, kad žuvusio Indijos premjero *Rajiv* našlė, dabartinė Kongreso partijos pirmininkė italų kilmės *Sonia Gandhi* nepabučiavo popiežiaus žiedo su juo pasisveikindama.

• Rusijos valdžia, gerokai pažengusi į užpultos Čečėnijos teritoriją, pažadėjo pačioje Čečėnijoje įrengti gerai ap rūpintas pabėgėlių stovyklas, nes kaimyninė Ingušija skundžiasi neturinti nei vietos, nei lėšų karo pabėgėliams priglauti. Rusijos kariuomenė "globosianti" tuos pabėgėlius ir "saugosianti" juos nuo teroristų. Čečėnai tvirtina, kad jiems tenka bėgti tik todėl, kad rusai bombarduoja čečėnų gyvenvietes.

• Tarptautinis Raudonasis Kryžius paskelbė, kad Rusijos karo lėktuvai puolė Čečėnijos civilių – karo pabėgėlių vilkstinę. Tarp jų buvo ir Če-

čėnijoje gyvenusių rusų. Antpuolio metu žuvo 25 žmonės. Tačiau čečėnų žiniomis, žuvusių buvo apie 50.

• Jau pačioje ankstyvos JAV rinkimų kampanijos pradžioje išryškėjo, kaip jau įprasta, neetiškas kai kurių žurnalistų elgesys. Kandidatams keliama klausimai dažnai būna taip suformuluoti, kad parodytų, koks neišmanėlis yra tas kandidatas. Teksas gubernatorių *George W. Bush* vienas spaudos atstovas iš Bostono paprašė pasakyti Čečėnijos, Indijos, Taivano ir Pakistano vadovų pavardes. Kandidatas žinojo tik Taivano prezidentą *Lee Teng-hui*. Kitų trijų jis prisipažino nežinąs. Tačiau bandymas "sukirsti" kandidatą sukėlė kitų žurnalistų kritiką. Buvo tvirtinama kad jau per toli eina. Tokius klausimus pasmerkė ir Kolumbijos universiteto žurnalistikos katedra.

(Nukelta į 3 p.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
DIRVA
 TEL. (216) 531-8150
 FAX. 216 531-8428
 e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
 19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
 EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
 19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. – Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams – \$35.00, pusei metų – \$20.00, pima klase – \$58. Oro paštu į užsienį metams – \$110.00. • Atskiro numerio kaina – 70 centų • Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai gražinami, tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašyti rašiniai nespausdinami.

Redaktoriaus skiltis

Širdies šviesa

Apie daugelį didžiųjų dvidešimtojo amžiaus Lietuvos poetų, deja, galime kalbėti tik būtuojų laiku. Tačiau ne vienai kartai teko laimėti matyti, klausyti ir kalbėtis su vienu iš didžiausių mūsų tautos kūrėjų – Bernardu Brazdžioniu. Neseniai tokią galimybę suteikė Lietuvos ambasada Vašingtone, surengusi jo poezijos popietę.

Kiek kartų yra tekę dalyvauti susitikimuose su B. Brazdžioniu, visada iš jų išsineši nepakartojamą stubnario talento, išminties, pasiaukojimo ir gėrio šviesos išpuolį. Kiekvienas poeto žodis eina tiesiai iš širdies į širdį. B. Brazdžionis išryškina tai, kas svarbiausia tiek atskiro žmogaus, tiek tautos, tiek visos žmonijos misijoje. Per labai sudėtingo, neretai tragiško tautos likimo analizę, didysis menininkas pateikia dar niekieno nepastebėtas žmogiškosios būties ypatybes. Gal viena iš ryškiausių jo kūrybos temų – bendra žmogiškoji atsakomybė už kiekvieną savo veiksmą ir už visos Žemės likimą.

Kaip rašoma minėtai progai parengtame lankstinuke, pirmuosius savo poezijos posmus Bernardas Brazdžionis paskelbė 1924 metais, t.y. lygiai prieš 75 metus. Taigi šiemet minime deimantinį jo kūrybinės veiklos jubiliejų. Su jo poezija lūpose užaugo jau trys lietuvių kartos. Tie, kurie skaitė pirmuosius būsimosios tautos genijaus eilėraščius, šiandien jau žili seneliai arba iškeliavę į amžinybę. O kūrėjas įstabia Dievo valia – ir šiandien yra su mumis.

Ambasadoje surengta poezijos popietė taip pat buvo skirta neeiliniam įvykiui: beveik prieš 60 metų – 1940 m. kovo 4 d., neseniai atgautame Vilniuje, senojo universiteto Iškilmų salėje Bernardui Brazdžioniui buvo įteikta 1939 metų Valstybinė premija už lyrikos knygą "Kunigaikščių miestas". Ir prieš tai, ir po to poetui buvo skirta

daug premijų, tačiau įteiktoji tais metais, Lietuvos globėjo – Šv. Kazimiero dieną buvo pirmoji, gauta Vilniuje, ir paskutinioji Nepriklausomoje 1918-1940 metų Lietuvoje. Keletas išlikusių nepamirštamų įvykių liudininkų dalyvavo ir popietėje Lietuvos ambasadoje. Tai anuo metu buvę jauni studentai, o dabar plačiai žinomi žodžio menininkai – Kazys Bradūnas ir neseniai reikšmingą literatūros premiją pelnęs Alfonsas Nyka-Niliūnas (Čipkus).

Literatūros popietėje Bernardo Brazdžionio gyvenimo ir kūrybos kelią glaustai, bet įstabiai apibūdino rašytojas ir mokslininkas Kazys Almenas. Beje, yra dar viena svarbi šio renginio ypatybė: didysis poetas pirmą kartą pagerbtas įstaigoje, kuri per visą okupacijos laikotarpį skelbė pasauliui tiesą apie pavergtą tautą, atstovavo jos interesams visose tarptautinėse demokratinio pasaulio institucijose.

Bernardo Brazdžionio kūryba – nepakartojamas pasaulinės literatūros reiškinys. Per tris dvidešimtojo amžiaus ketvirčius poetas iškilo kaip dar niekada neregėtų permainingų, košmariškų praradimų, žudynių ir nuostabių pergalių išmintingas, visamatantis liudytojas, nepalaužiamo laisvės troškimo ir tikėjimo dainius. Jo kūryba – neįveikiama tvirtovė prieš visą pasaulį grasinančią užlieti primitivumo ir banalumo, vienadieniškos mąstysenos bangą, prieš kėsinimąsi apriboti žmogaus gyvenimą – tokį trumpą amžinybės kelyje – menkais organiniais poreikiais, prieš bandymą sunaikinti dieviškąją aukštesniųjų jausmų dovaną.

Tokio lygio poetai pasaulyje pagerbiami ne tik savosios valstybės mastu. Kodėl gi Lietuva, turėdama Bernardą Brazdžionį, tėra jį tiek mažai pristatiusi pasauliui? Nejaugi laukiame, kad už mus tai padarys kurios nors kitos tautos šviesuoliai? Jau ne kartą taip yra buvę...

Juozas Žygas

Kiek žinome iš istorijos, daug priešų į dabartinę Lietuvą žemę kėsinosi. Nors istorijos rato atgal pasukti negalima, bet iš jos galime ir turime pasimokyti. Jeigu Mindaugas būtų gyvenęs ne 13-ame, bet 10-ame šimtmečiuje, tai Lietuvos istorija būtų visai kita linkme nuėjusi. Tuomet dar nebuvo teutonų ordinų, o ir slavų pavojus dar nebuvo toks grasus. Tačiau svarbiausia, kad buvo dar daugiau lietuviams gimių genčių. Rytuose buvo galindai. Rusų šaltiniuose minima Golja – baltų padermė, kuri 11-12 amžiuje gyveno Šmolensko kunigaikštystėje. Pietuose – jotvingiai, o vakaruose – įvairios prūsų gentys. Daugelis tų genčių tik 14-ame ar 15-ame šimtmetyje išnyko.

Gal lietuviškos gentys ir dėl to neskubėjo susijungti, kad pradžioje nebuvo išorinės grėsmės. Be to, gal nebuvo vieno, žymiai galingesnio kunigaikščio, kuris būtų galėjęs kitus be didesnių kovų sujungti. O kuomet lietuviškoms (baltiškoms) gentims pradėjo grėsti slavų ir teutonų pavojus, tai iš baltiškų genčių tebuvo tik žemaičiai ir aukštaičiai telikę. Jų gyvenamieji plotai žymiai sumažėjo. Tai įvyko todėl, kad nebuvo krei-

LAPKRIČIO 23-ĄJĄ – LIETUVOS KARIUOMENĖS DIENĄ PASITINKANT

piamas dėmesys į atslenkantį pavojų. Baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, lietuviški plotai buvo labai sumažėję, o likusiose žemėse miestai ir miesteliai nebuvo lietuviški. Be to, dar didesnė grėsmė buvo tame, kad Lietuvos valdantysis sluoksnius, pats save prarado. Besivaikydami lenkų ponų turimų privilegijų, ne tik save prarado, bet ir valstybę į pražūtį vedė, kol pagaliau jie virto kažkokiu keistu hibridu: "Gente lituanus, natione polonus".

Praėjusio šimtmečio pabaigoje ir šio šimtmečio pradžioje suoliai turėjo savo atskirus karinius dalinius. Atskirus dalinius turėjo ir latviai. Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje buvo 7 latviški pulkai. Žinoma, jie tur būt buvo rusų kontrolėje. Tačiau tai vis tiek buvo kariuomenės branduolio pradžia.

Lenkija vieneriais metais viską anksčiau darė. Jau 1917 m. pirmoje pusėje lenkai pradėjo organizuoti valstybinį aparatą. O 1917 m. rudenį jie ėmė sparčiai kurti kariuomenę. Be to, jie neturėjo tokio ministerio pirmininko, kaip A. Voldemaras, kuris apie kažkokį utopinį neutralitetą svajojo. Didžiausias pavojus – pavojaus nematyti. Tas svajojimas apie neutralitetą gal mėnesiu, o gal ir dviem suvėlino kariuomenės organizavimą. O tas suvėlinimas gal būtų suvalkus ir Seinus kainavo.

A. Voldemaras buvo ne

vienas. Tuolaikiniame Seime taip pat vyravo nuotaikos, kad kariuomenė per daug kainuoja. Tokių nuotaikų vedini, prieš pat Želigowski vadinajamą "sukilimą", Lietuvos vadovai pradėjo kariuomenės mažinimą. Tuo metu lenkai telkė kariuomenę į Lietuvos pusę, o lietuviai, turbūt nežinodami, ką lenkai daro, pradėjo ir taip negausią savo kariuomenę mažinti.

Ir dabartinėje Lietuvoje yra universitetų rektorių ir filosofų, kurie taip pat apie neutralitetą kalba. Viešai kalbama ir rašoma, kad nepaisant to, kiek Lietuva tankų turėtų, vis tiek nesugebėtų apsiginti. Jeigu taip būtų žiūrėta, tai būtų galima daug pinigų sutaupyti, panaikinant policiją. Juk nepaisant policijos, vagys, prievartautojai ir žmogžudžiai vis tiek siaučia. Bet net Seimas nesiūlo, kad policija būtų naikinama. "Pacifistai" turėtų žinoti, kad be gerai parengtos kariuomenės, apie NATO nereikėtų net svajoti.

Tačiau į geros kariuomenės sąvoką "akselbantai" neįeina. Greičiau – priešingai. Reikėtų pasižiūrėti į žymiausius mūsų laikų karvedžius. Pamatysime, kad jie buvo beveik alergiški visokiems dzinguliukams. O tie, kurie beveik nė šūvio nėra paleidę, vos nelūžta nuo visokių pakabukų naštos!

Tarptautinių įvykių apžvalga

• Po ilgokų trukdymų Senato Užsienio reikalų komitetas patvirtino JAV prezidento paskirtą ambasadorę Naujoje Zelandijoje, buvusią Illinois senatorę juodaodę Karol Moseley-Brown. Rodydamas savo nepritarimą, komiteto pirmininkas, Šiaurės Karolinos senatorius Jesse Helms posėdyje nedalyvavo.

• Ukrainos prezidento rinkimuose dabartinis prezidentas Leonid Kučma gavo 37% balsų, o komunistų partijos vadovas Piotr Symonenko surinko 22%. Kiti penki kandidatai gavo žymiai mažiau balsų. Antrame rinkimų rate varžysis šie du kandidatai. Tikimasi, kad L. Kučma pakartotiniame balsavime laimės.

• Norvegijos vyriausybė šiltai suorganizavo svarbius pasitarimus tarp Izraelio premjero Ehud Barak, Palestinos vadovybės vadovo Jasiro Arafato ir JAV prezidento

(Atkelta iš 2 p.)

Bill Clinton. Buvo pakviesta dalyvauti ir per pasikėsinimą nužudyto Izraelio premjero našlė Leah Rabin. Norvegijos sostinėje surengtoje iškilmingoje vakarienėje ji sėdėjo prie Garbės stalo kartu su Norvegijos karaliumi ir karaliene. Europos spauda labai svarbų vaidmenį šiame pasitarime skyrė JAV prezidentui. Buvo net sugalvota nauja politinė sąvoka Izraelio ir arabų problemoms spręsti – "Clinton doktrina".

• Kosovo provincijoje, kurioje taiką prižiūri Jungtinių Tautų kariuomenė, nežinomi piktadariai sužeidė vieną iš nuosaikiausių serbų politikų Momcilą Trojkovičių. JT valdžia išpėjo albanus, kad jei šis užpuolimas yra albanų darbas, jie turėtų liautis, nes pasaulyje gali nukentėti albanų įvaizdis. O tai tik sustiprins serbų radikalų poži-

cijas.

• Po 24 metų neteisėtos okupacijos Indonezijos valdžia baigė atitraukti savo karinius iš Rytų Timoro salos. Yra vilčių, kad su naujos vyriausybės darbo pradžia ir Rytų Timore prasidės naujas, ramus gyvenimas. Tiesa, šioje saloje dar liko daug nepriklausomybės priešų.

• Kampučijos vadovas paskelbė, kad vyriausybė planuoja surengti teismus dar tebesislapstantiems raudonųjų kmerų vadovams už septintajame dešimtmetyje jų vykdytą tautos naikinimą.

* * *

• Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus numato apsilankyti Maskvoje su oficialiu vizitu gruodžio 3-4 dienomis. Pasak V. Adamkaus, vizito metu bus apsvaistytas Rusijos ir Lietuvos dvišalių santykių klausimai. Gali įvykti jo susitikimas su Rusijos prezidentu Borisu Jelcinu.

VALSTYBĖS VALDYMO KRIZĖ

Dr. Leonas Milčius

Ne vienoje televizijos laidoje Seimo konservatorių sąjungos frakcijos vadovai, aptardami Ministro Pirmininko Rolando Pakso atsisakymą pasirašyti galutinę sutartį su "Williams International" ir tuo metu dar tik būsimąjį jo atsistatydinimą, pabrėždavo: nereikia įvykių dramatizuoti, nėra jokios tragedijos, pasaulis dėl to nesugrius. Iš tikrųjų, tokio teiginio paskutinioji dalis teisinga – konservatoriai ne kokie ten Atlantai ir pasaulio ant savo pečių nelaiko. Pasirodo, kad ir Lietuvos strateginių energetinių įmonių našta jiems yra per sunki. Tad ar bus valdžioje konservatoriai, ar nebus, ne tik pasaulis, bet ir Lietuva dėl to tikrai nesugrius.

Stebina visai kas kita, su kokia lengva ranka nustumiami ne tik kvalifikuoti ministrai, bet ir kiti aukščiausieji pareigūnai, jei tik jie nors kiek ima mąstyti savo galva, arba suabejoja primestų partinių nutarimų teisingumu. O gal čia nieko keisto, nes tai jau kartojasi metai iš metų – dešimtimis kartų. Aišku tik viena: toks darbo būdas turi kada nors pasibaigti.

Kai kas gali pasiduoti tai iš konservatorių, tai iš kai kurių krikščionių demokratų lūpų sklindantiems įtikinėjimams, kad, atseit, viskas normalu. Jeigu kas penki mėnesiai keičiasi vyriausybė, tai, anot jų, rodo, kad šalyje veikia demokratijos principai. Gal taip ir būtų, jei tie pasikeitimai blogiausia puse neatsisuktų į eilinius žmones. Daugiau nei gero milijardo litų trūksta šiems biudžetiniams metams užbaigti. Bendra valstybės skola artėja prie neleistinai pavojingos ribos – 30 proc. nuo valstybės bendrojo vidaus produkto (BVP) ir dar šiais metais viršys 12 milijardų litų.

Esamoje padėtyje Rolando Pakso atsistatydinimas buvo visiškai suprantamas poelgis. Gal kito kelio ir nebuvo, bet žmonėms tikriausia būtų buvę geriau, jei premjeras būtų dirbęs toliau. Bendra politinės ir ūkinės situacijos raida nuo pat 1996 metų rodo, kad turime ne vien Vyriausybės darbo, bet visos valstybės valdymo problemą, šiuo metu pasiekusią savo viršūnę – krizę. Kokią ekonomikos šaką ir jos raidą bepaimtume, visur matome akiųvaizdų nuosmukį.

Kartais milijoniniai ar milijardiniai skaičiai eiliniam žmogui mažai ką pasako, nes jo kasdieniniam gyvenimui pakaktų dešimčių arba kelių šimtų litų, kurių šiuo metu taip trūksta. Dėl to atsiranda pyktis ir neviltis, prasideda gyvenimo aklavietė. Nešildomos aukštųjų mokyklų auditorijos bei darbo kabinetai. Savaitėms ir net mėnesiams žmonės išvaromi į priverstines nemokamas atostogas arba vietoje pinigų atlyginimai išmokami pėdkelnėmis ir kaliošais.

Tragikomiškos ūkio keistenybės šurpina kaimą, kai ūkininkui geriau parduoti miestelėnų sodams mėšlą, nei pieną, jautieną ar daržoves. Žemės ūkio reforma paversta uždelstu jos grąžinimu be būtinųjų kapitalinių įdėjimų ir apyvartinių lėšų. Ir toliau tebediegiamas nepakantumas bet kokiai labiau organizuotai ūkininkavimo formai. Prikurta ekonomiškai silpnų, nuolat jaučiančių įvairius nepriteklus ūkininkų ir asmeninių žemės sklypelių naudotojų gausa. Visa tai sudaro labai palankią dirvą ne tik teisėtiems protestams ir streikams, bet ir politinėms spekuliacijoms, savos naudos kaime siekiantiems partijai vadams. Kaip tada susilaikyti nepasiūlius, kad Vyriausybės, Prezidento ar Seimo Pirmininko patarėjams ekonomikos klausimais atlyginimai taip pat būtų išmokami "natūra", pavyzdžiui kaliošais arba cukriniais runkeliais. Gal tada ne tik bankrutuojančiam "Inkarui" arba Marijampolės ūkininkui palengvėtų, bet ir įvairūs įstatymai būtų priimami labiau apgalvotai.

Pasitikėjimas Aukščia-

siaja Taryba - Atkuriamuoju Seimu buvo prarastas po dviejų metų. Tada galėjome teisintis Rusijos blokada, kenkėjiška autonominių Vilniuje, vis dar buvusia okupacine kariuomene bei kitais nepriklausomybės priešininkais. Kitais metais švėsime atkurtos nepriklausomybės dešimtmetį, tačiau nepasitikėjimas dabartiniu Seimu – dar didesnis. Argi tu prieš vis dar tiek daug ir ar jie – tokie stiprūs? O gal valdžioje atsidūrę žmonės patys jų prisidaro, nes nemoka gyventi ir dirbti kartu su visais – gal kitaip mąstančiais, bet nebūtinai klaidingais?

Ne vienas žmogus, atidžiau stebintis politinius ir socialinius pokyčius visuomenėje, pažymi nepateisinamai didelį visų lygių valdžios atotrūkį nuo valdomųjų. Dėl tokio atotrūkio abi pusės viena kitos nesupranta ir net negirdi. Viso to priežastys – tik subjektyvios:

- vadovų įtikėjimas tariaimu savo genialumu;
- Lietuvos nepriklausomybės iškovojimų priskyrimas tik sau arba savo partijai;
- atvirumo ir tiesos baime;
- nesugebėjimas pasirinkti ir išlaikyti bendraminčius – darbiningą komandą;
- "dvigubos" dorovinės politikos (sau ir kitiems) taikymas.

Jeigu ir ateityje politiniai vadai neatsikratys šių bruožų, anksčiau ar vėliau tiek jų pačių, tiek ir jų vadovaujamų partijų likimas bus nepavydėtinas.

Pagrindinių nesėkmių priežasčių reikia ieškoti savo namuose, t.y. pačioje konservatorių partijoje. Atrodo, kad visa veikla vyksta tik viršūnėje, uždaramame kabinete, o visų valdžių struktūrose esantys nariai bei rėmėjai tik pasyviai ir kartais net su baime laukia iš aukščiau "nuleidžiamų" nurodymų, kuriuos jiems teks vykdyti.

Vidiniai partiniai nesutarimai ir suformuotų valdžios institucijų nepastovumas bei nedarbingumas iškelia labai konkrečius klausimus:

- gal tai tik patvirtina, kad partijos viduje nėra jokių atvirų diskusijų – svarbiausių problemų svarstymo?
- gal į atsakingus postus, lyg apdovanojimui, skiriami nekvalifikuoti, atsitiktiniai asmenys?
- gal valdančioji partija neturi narius vienijančios, aiškos ir patrauklios ideologijos, laikmetį ir žmonių lūkesčius atitinkančios programos?

(Nukelta į 5 p.)

PASAULIS IR LIETUVA

*** IŠ KALĖJIMO – Į MARIONETINĖS VYRIAUSYBĖS VADOVO POSTĄ.** Rusijos prezidentas suteikė malonę buvusiam Grozno merui Bislanui Gantamirovui, kalėjusiam už Rusijos biudžetinių lėšų grobstymą. Manoma, kad B. Gantamirov taps Maskvoje formuojamos Čėčėnijos vyriausybės vadovu. (ITAR-TASS)

*** ČEČĖNIJA PRIMENA.** Čėčėnijos prezidentas Aslan Maschadov kreipėsi į JAV ir Jungtines Tautas, prašydamas tarpininkauti, politiškai sureguliuojant Čėčėnijos konfliktą. Šis raginimas išsakyta laiške, kurį A. Maschadov nusiuntė JAV prezidentui Bill Clinton, Čėčėnijos prezidentas patvirtino, kad Rusija vykdo čėčėnų tautos genocidą. Tuo "grubiai pažeidžiama" taikos ir savitarpio santykių principų sutartis, pasirašyta 1997 m. gegužės 12 d., kurioje "Rusija visiems laikams atsisako jėgos panaudojimo ir grasinimų ją panaudoti sprendžiant bet kokius ginčytinus klausimus". (INTERFAX)

*** PASAULIS KEIČIASI.** Buvęs JAV prezidento patarėjas nacionalinio saugumo klausimais Zbigniew Brzezinski lapkričio 5 d. paskelbtame interviu teigia, jog reikia leisti Kosovui ir Juodkalnijai atsiskirti nuo Jugoslavijos. Z. Brzezinski mano, kad tolimesnis skilimas to, kas dabar yra Jugoslavijos Federacija, gali būti taikus tik tuo atveju, jei Balkanų sritis bus rami ir gaus pakankamą finansinę pagalbą, pirmiausia iš ES. Buvęs prezidento patarėjas mano, kad Vašingtono užsienio politikos pagrindinė kryptis bus ryšiai su Europa, kadangi santykiai su Maskva, pasibaigus šaltajam karui ir Rusijai praradus supervalstybės statusą, ne tokie svarbūs. (REUTERS)

*** KNYGA APIE KOMUNIZMO NUSIKALTIMUS.** Padedant akademikui Aleksandrui Jakovlevui, Maskvoje išleista iš prancūzų kalbos išversta "Juodoji komunizmo knyga". Knygą pristatė vienas iš jos autorių – Prancūzijoje gyvenantis Nicolia Vertas. Joje gausu komunistinių režimų nusikaltimų faktų, dokumentų, konclagerių tinklų ir tautų tremties žemėlapių, liudininkų parodymų ir pan. (ITAR-TASS)

*** RUSIJA – NATO.** Rusijos Generalinio štabo viršininkas Anatolij Kvašninas atmetė kvietimą dalyvauti NATO ir partnerių kariuomenių štabų vadovų susitikime nenurodymas atsisakymo motyvų. Anot diplomatinio šaltinio, Rusija ir toliau vengia atkurti darbinis santykius su NATO, kurie pablogėjo po NATO oro smūgių Jugoslavijoje. Prasidėjus Kosovo taikos misijos įgyvendinimui būtent Kvašnino nurodymu Rusijos kariuomenė, nesuderinus su NATO, skubiai įžengė į Kosovo sostinės Prištiną oro uostą. NATO taip pat yra susirūpinusi, kad Rusijos kariuomenės telkimas Čėčėnijoje pažeidžia įprastinės ginkluotės apribojimo Europoje sutartį. Naujasis NATO generalinis sekretorius neseniai paskelbė straipsnį, kuriame reiškė susirūpinimą dėl ryškiai antivaikarietiškos naujos Rusijos karo doktrinos projekto. (REUTERS)

*** SMUKIMAS.** Rusijos gamtinių išteklių ministras Boris Jackievič, kalbėdamas Sankt Peterburge tarptautiniame Šiaurinių teritorijų forume, pareiškė, kad 1999 metais naftos gavybos apimtis Rusijoje nukris iki kritinio lygio – 302-305 mln. tonų. Pasak jo, 300 mln. t. per metus naftos gavybos apimtis gresia energetiniam Rusijos saugumui. (ITAR-TASS)

*** JAV APIE GUDIJĄ.** Į Gudiją (Baltarusiją) atvykęs JAV valstybės departamento sekretorius demokratijos, žmogaus teisių ir darbo reikalams Harold Kou paragino Aleksandrą Lukašenką nepersekioti kovotojų už žmogaus teises, gerbti tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus laisves ir teises, įskaitant teisę protestuoti. Kaip nurodė H. Kou, JAV labai nerimauja dėl padėties Baltarusijoje, nes Baltarusija dabar atsilieka nuo visos Europos. Tai, kad į Minską grįžo JAV ambasadorius Daniel Spekhard, nereiškia, kad normalizuoti JAV ir Baltarusijos santykiai, pabrėžė H. Kou. (ITAR-TASS)

*** GUDIJOS KREIPIMASIS.** Gudijos (Baltarusijos) Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo pavedimu pirmininkas Semionas Šareckis nusiuntė kreipimąsi JAV prezidentui Bill Clinton, D. Britanijos premjerui Tony Blair ir Rusijos prezidentui Borisui Jelcinui, kuriame reikalaujama "sąžiningai vykdyti" tarptautinius įsipareigojimus, būtent, saugoti Baltarusijos nepriklausomybę. JAV, D. Britanija ir Rusija 1994 gruodžio 5 d. pasirašė memorandumą dėl saugumo garantijų Baltarusijai. S. Šareckio manymu, Baltarusijos nepriklausomybei gresia realus pavojus dėl A. Lukašenkos siekių įjungti Baltarusiją į Rusiją. (BelaPAN)

*** LIETUVA IR EUROPOS SĄJUNGA.** Naujasis Lietuvos finansų ministras Vytautas Dudėnas pasakė, kad Lietuva bus pasiruošusi narystei Europos Sąjungoje per 5 metus. Jis teigė, kad optimistiškiausiai nusiteikę žmonės mano, jog šalis bus pasiruošusi maždaug 2002 m. tačiau anot V. Dudėno, tai užtruks ilgiau. Prireiks 5 metų, kad Lietuva suderintų įstatymus ir pasirengtų ekonomiškai. (REUTERS)

SVEIKINAME "VORUTĄ"

Prieš 10 metų (1989 m.) išėjo pirmoji Lietuvos istorijos laikraščio "Voruta" laida. Nuoširdžiai sveikiname visus "Vorutos" redakcijos darbuotojus, leidėjus, rėmėjus ir skaitytojus. Linkime jiems ištvermės ir

sėkmės, kantriai darbuojantis Lietuvos labui, ugdamant tautinę savimone, tvirtai priešinantįs įžulauš betautiškumo skverbimuisi ir bet kuriems bandymams ištrinti lietuvių istorinę atmintį.

"Dirvos" redakcija

(Atkelta iš 4 p.)

VALSTYBĖS VALDYMO KRIZĖ

• gal partijoje vyrauja autoritarinis režimas, kuris ugdo tik prisitaikėlius, o masantys žmonės neranda galimybių kūrybinei veiklai?

Panašių klausimų būtų galima vardinti ir daugiau, tik vargu, ar kas nors į juos atsakys. Prie esamų nesėkmių prisidėjo dar dvi priežastys:

• Sąjūdžio meto pripažintų asmenybių ignoravimas;

• Aukščiausioje Taryboje bei vėlesniame Seime kitų dešiniųjų politinių jėgų (tautininkų, demokratų, politinių kalinių ir tremtinių sąjungos narių) atviras, išulus nustūmimas į nuošalę?

Dar birželio mėnesį Prezidentui su džiūgavimu skiriant Ministrą Pirmininku Rolandą Paksą, ne vienas mąstė: "Ir koks čia skirtumas, nes vis vien bus vykdoma ta pati politika". Todėl Premjero netikėtą kitokios nuomonės pareiškimą ir jos tvirtą gynimą žmonės sutiko, kaip kažką tauraus ir didvyriško.

Žmogišku požiūriu galima suprasti ir konservatorių vadovybės atvirą nepasitenkinimą staiga nuo jų nusigręžusių Rolando Pakso, ir padažnėjusius bandymus jį sumenkinti. Tarp kitko, iš kai kurių pasisakymų aiškiai matyti, kad populiarumo jaunam politikui pavydi ir kitų partijų vyresni vadai. Dar taip neseniai, lyg iš dangaus nukritęs jaunas ir tik Vilniaus mieste žinomas politikas, galėjęs būti patikimu konservatorių vilkiku per šaltus rinkimų ledkalnius, staiga juos pametė.

Apie "Mažeikių naftos" privatizavimo keistenybes kalbėjo dešimtys politikų ir ne viena partija. Nors tos kalbos žmonėms buvo suprantamos, bet vis dar buvo tikima, kad gal ne viskas taip blogai, gal ir naftą, ir pinigus turėsime. Šį kartą aiškiai pasakyta, kad esame patys kalti, nes nesugebame valdančiųjų valdyti.

Nuo Premjero pasisaky-

mo prabėgus vos savaitei, Lietuvos politiniame gyvenime įvyko daug permainų. Jau galima tvirtinti, kad turime naują (dešimtąją nuo nepriklausomybės atkūrimo) Andriaus Kubiliaus vadovaujamą Vyriausybę. Vieni su džiūgavimu įrodinėja, kad padėtis susitvarkė – krizė praėjo. Jie reikalauja ramaus šimtadienio, per kurį naujoji Vyriausybė parodys savo sugebėjimą valdyti šalies ūkį. Kiti dėl visų nesėkmių kaltina nepaklusnią Rolando Pakso vyriausybę, jo finansų ir ūkio ministrus. Tačiau visa tėra tik išorinis vaizdas, o esmė nepasikeitė. Ir pasikeisti negali, nežiūrint koks Ministras pirmininkas iš dabartinės valdančiosios Seimo daugumos bebūtų paskirtas, nes konservatorių politikos esmė yra ta pati – pasitikėjimas ne savo tauta, savo pramone ir žemės ūkiu, bet kažkokių stebuklingų receptų ir iliuzinių pažadų ieškojimas po visas pa-

svietes, užsisiklindimas ambicingoje vienos partijos virtuvėje, kurioje, kaip parodė trijų metų patirtis, gerų virėjų ir gaminių ne tiek jau daug.

Dar 1997 m. rašydamas straipsnį "Su nauja Vyriausybe, bet be ateities vizijos", kuris buvo atspausdintas tų pačių metų "Naujosios vilties" 28-oje laidoje, klausiau: ar darant bet kokius strateginius politinius bei ekonominius žingsnius, jie bus pamatuojami tautos išlikimo ir jos interesų požiūriu. Ten pat ir atsakiau: ne, nes kol konservatoriai Seime turės absoliučią valdžią, to niekada nedarys, kadangi tai prieštarautų jų vadovų susikurtam savęs perversinimui ("mesijiskumui") ir ambicijoms. Taip ir atsitiko, nes nurodytos priežastys ir toliau lieka tos pačios. Per tuos metus valstybės valdymo, vyriausybių formavimo metodai liko tie patys, nes politikai ir toliau su žmonėmis žaidžia,

atvirai su jais nesiskaitydami, atmesdami jų nuomonę, seniai pamiršę tikruosius tautos interesus, varganą jos kasdienybę ir pačius paprasčiausius lūkesčius.

O kartais reikia tiek ne daug – tik parodyti žmogiškumą, supratimą, nuoširdų atsakomybės jausmą, nebijoti prisipažinti suklydus, rizikingam sprendimui ryžtingai pasakyti "ne". Labai norėtusi, kad naujai Vyriausybei sektųsi, nes nuo jos veiklos labai priklausys – turėsime darbo, ar ne, gausime atlyginimus, ar ne. Tik nuo jos politikos priklausys, ar ir toliau brangs benzinas ir kiti energetiniai šaltiniai, kam tarnaus Lietuvos žemė, jos ištekliai ir žmonės. Ir negaila būtų, jei visuomenė naujai Vyriausybei skirtų savo simpatijas. Jas lems ir toks "mažmožis", kaip tiesos, kokia skaudi ji bebūtų, sakymas, sugebėjimas atitrūkti nuo nevaisingų partinių schemų, savo dienas atgyvenusių autoritetų ir savanaudiškumo.

PARAMA LIETUVAI

Praėjo vieneri metai, kai turėjau garbės kreiptis į ALT metinį susirinkimą su pranešimu apie jo veiklą Vašingtone. Dar didesnė garbė – kreiptis į XIII Amerikos lietuvių kongresą.

Kaip ir anksčiau, ALT Vašingtone veikė per Jungtinę Amerikos baltijiečių komitetą (JBANC) ir per Vidurio Rytų Europos koaliciją. ALT skyriaus Vašingtone nėra ir ateityje nesimato jokios perspektyvos tokį skyrių įsteigti. Lietuvišką veiklą daugiausia organizuoja JAV Lietuvių bendruomenės Vašingtono apylinkės valdyba. Ši veikla klesti, nes susirenka nemažai jaunų, neseniai atvykusių iš Lietuvos asmenų ir jau čia gimusių Amerikos lietuvių, persikėlusius į Vašingtoną iš kitų Amerikos vietovių. LB apylinkės valdyba, sudaryta iš energingų jaunuolių, imasi

ir politinės veiklos. ALT (per JBANC) dalijasi žiniomis ir patarimais su visais, tarp jų ir JAV Lietuvių bendruomenės atstovybe Vašingtone bei su atskirais jos skyriais. Tai dažniausia darome per internetą ir elektroninį paštą. Kaip ir anksčiau, deriname savo veiklą su Lietuvos ambasada, su vietos Baltų Amerikos Laisvės lygos atstove, su JAV Baltijos fondu, su BATUN organizacija Niujorke, ir su pavieniais aktyvesniais žmonėmis visoje Amerikoje.

ALT veikla Vašingtone nėra plati, nes tam nėra nei jėgų, nei resursų. Siekiame trijų tikslų:

1) padėti Lietuvai ir kitoms dviem Baltijos valstybėms patekti į NATO;

2) išsaugoti ir, kiek ima-

Algirdo Rimo pranešimas XIII Amerikos lietuvių kongresui ir 59-ajam ALT suvažiavimui

noma, padidinti Amerikos valdžios teikiamą finansinę ir techninę paramą Lietuvai bei kitoms Baltijos valstybėms;

3) padėti nušviesti JAV-se žmogaus teisių padėtį Baltijos valstybėse.

Šie tikslai remiasi ateities vizija. Jie yra praktiški ir pasiekiami. Jais norime padėti Lietuvai ir jos kaimynams tapti saugesniais, sukurti kuo palankesnes politikos ir ekonomikos sąlygas, padėti įsijungti į Vakarų pasaulio struktūras. Bandoma tiesiogiai ir dirbdami kartu su kitais bendraminčiais įvairiose koalicijose, paveikti Ameri-

kos Vyriausybę, Kongresą, žiniasklaidą ir įtakingas JAV politinio pobūdžio organizacijas kad jos pritartų tokiai JAV politikai, kuri sąlygotų minėtų tikslų įgyvendinimą. Tai nelengvas ir nepigus darbas. Jis reikalauja pastovaus dėmesio ir pastangų.

Liepos mėnesį Vašingtone vyko metinis posėdis, kuriame buvo aptariamasis NATO išplėtimas. Jame dalyvavo aukšti JAV vyriausybės pareigūnai ir Baltijos valstybių užsienio reikalų ministrai. Iš įvairių šaltinių buvo iškeltos keturios priėmimo į NATO sąlygos:

1) įtikinti JAV Kongreso daugumą, kad Baltijos valstybių priėmimas būtų tiesiogiai

naudingas Amerikos interesams;

2) Lietuvai, Latvijai ir Estijai vykdyti tokią vidaus ir užsienio politiką, kokią vykdo valstybės, jau priklausančios NATO;

3) padidinti išlaidas gynybai, kad jos pasiektų bent 2 proc. BVP;

4) tinkamai spręsti žmogaus teisių problemas.

Ir tai labai abejotina, ar NATO išplėtimo klausimas JAV-se gali būti pajudintas iš vietos šioje Prezidento B. Clinton kadencijoje. O jei teks laukti kitų prezidento rinkimų, tai geriausiu atveju jau ateitų 2001-ieji metai, kol būtų sudaryta nauja administracija ir kol ji galėtų pilnai veikti.

(Pabaiga - kitame numeryje)

RENGIAMA 30-OJI "NAUJOSIOS VILTIES" LAIDA

"Naujosios vilties" žurnalo redakcinė grupė (iš kairės): Petras Buchas, Irena Kriaučeliūnienė, Vladas Vijeikis ir Oskaras Kremeris. 30-ąją "Naujosios vilties" laidą redaguoja Irena Kriaučeliūnienė ir Petras Buchas. Ją numatoma išleisti šių metų pabaigoje. Rasite įdomių, vertingų straipsnių, kurių autoriai – įvairių įsitikinimų žmonės iš Amerikos ir Lietuvos.

Amerikos lietuvių XIII kongrese Čikagoje. Amerikos lietuvių tautinės sąjungos pirmininkas Petras Buchas ir ALT atstovas Jungtiniame baltijiečių komitete Algis Rimas.
E. Šulaičio nuotr.

LIETUVOS REFORMŲ DEŠIMTMETIS

Valdas Samonis

Mano ryšiai su Lietuva atgijo kartu su jos atgimimu. 1990-1991 metais buvau paskiriamas į dvi tarptautines ekspertų komisijas – Švedijos vyriausybės (IBESC) ir Hudsono Instituto (IBEC). Turiu daug kolegų įvairiuose Lietuvos valdžios, verslo, universitetų, etc. sluoksniuose, kurie pastoviai klausia mano patarimų arba teikia išsamią informaciją apie padėtį Lietuvoje. Ir pats joje lankausi ir dirbu bent tris kartus per metus. Be to, dirbu ir kitose pokomunistinėse šalyse, pvz. su garsiuoju Lenkijos reformatoriumi prof. *Leszek Balcerowicz*, tarptautinių finansinių institucijų ekspertais. Šiuo metu dirbu Čekijos Vyriausybės ekonominiu patarėju. Tad galiu teigti, kad Lietuvos reformų eigą nagrinėju iš lyginamosios tarptautinės perspektyvos.

Kaip vertinti pastangas pertvarkyti ekonomiką?

Lietuva, kaip ir visas pokomunistinis pasaulis praėjo ilgą kelią iki šių dienų, t.y. jau visą dešimtmetį. Tą kelią galima vertinti įvairiai. Galima vertinti taip, kaip daug kas vertina, būtent laukdami, kad Lietuva greitai taptų Amerika, kad čia viskas tuoj pat nesiskirtų nuo išsivysčiusių šalių. O aš manau, kad daug prasmingiau vertinti Lietuvos nueitą kelią, lyginant jį su kitomis šalimis, kurias buvo paveręs komunizmas. Todėl ir mano tema yra Lietuvos keliai ir klustkeliai į rinkos ekonomiką lyginamojoje tarptautinėje perspektyvoje. Tik palyginus su kitų šalių pažanga bei trūkumais galima pasakyti, ar Lietuva atsilieka, ar Lietuvoje dar labai daug ką reikia padaryti, ar jau viskas pasiekta, kodėl nėra "stebuklų" ir t. t.

Pokomunistinio ūkio pokyčiai yra labai sudėtingi. Juk tuo metu, kai lietuviai

pradėjo keisti paveldėtą sovietinę ekonomiką į rinkos ekonomiką, turiau pabrėžti, kad tai buvo gana anksti, dar nežlugus Sovietų Sąjungai. Pirmoji mintis apie ūkio reformas kilo Lietuvos Mokslų akademijos Ekonomikos institute. Lietuvos ekonominio savarankiškumo koncepcija buvo parengta 1988 m. Taigi jau pernai minėjome dešimtmetį. Tarp tų žmonių, kurie rengė koncepciją, buvo garsiausi Lietuvos ekonomistai. Jie padėjo lyg ir pirmą kertinį rinkos ekonomikos akmenį Lietuvai.

Tačiau, žinoma, gyvenimas teka savo keliu. Niekas tuo metu, kai griuvo komunizmas neturėjo pavyzdžių ar vadovėlių, kaip pereiti į rinkos ekonomiką. Niekur, nei garsiausiame Harvarde, nei Oksforde, nei Sorbonoje niekas net ir apytiksliai nežinojo, kaip eiti į rinkos ekonomiką, nes komunizmo ūkinės sistemos žlugimas buvo toks netikėtas daugeliui. Be to, istorinio precedento nėra, išskyrus gal būtų labai sąlyginis precedentas, buvusį kažkada, prieš šimtmečius, kai Europos ekonomika ėjo iš feodalizmo į kapitalizmą. Bet, žinoma, čia labai maža panašumų. Todėl pirmiesiems reformatoriams buvo labai sunku.

Pirmojo etapo požymiai

Pokomunistinės ekonomikos pokyčių pirmasis etapas susideda iš trijų elementų. Pirmasis – liberalizacija, antrasis – makroekonominė stabilizacija ir trečiasis – sisteminė transformacija, ypač privatizacija.

Trumpai drūtai apie kiekvieną iš jų.

Liberalizacija – tai lyg ir atvirkštinis procesas ekonomikos komunizavimui arba sovietinimui. Pirmiausia tai reiškia kainų paleidimą, o taip pat ir laisvės ūkinei veiklai suteikimą. Kaip gerai ži-

noma, tuos dalykus sovietinė ekonominė politika labai griežtai reglamentavo. Be to, yra dar išorinė liberalizacija, t.y. ekonomikos atvėrimas pasauliui. Gerai žinoma ir tai, kad komunistinė ekonomika buvo uždara.

Deja, tie procesai, nors išoriškai siek tiek panašūs į gana išdarytos trečiojo pasaulio ekonomikos skatinimą, buvo ir labai saviti. Trečiojo pasaulio patyrimas negalėjo būti pilnai perkeltas į pokomunistinį pasaulį, kadangi pokomunistinis pasaulis buvo labai specifinis. Todėl Tarptautinio valiutos fondo ir Pasaulio banko patyrimas, gelbstint iškreiptą trečiojo pasaulio ekonomiką, yra tik labai ribotai pritaikomas pokomunistiniam pasauliui.

Bet čia labai gerą pavyzdį pateikė Lenkijos "šoko terapijos" autorius profesorius *Leszek Balcerowicz*. Tai labai greitas ir staigus ūkinės veiklos kūrimo varžtų atleidimas. Jo pasekmė – Lenkijoje labai sparčiai pradėjo augti privatus sektorius. Tiesa, jis iš pradžių buvo labai primityvus, smulkus, bet išaugo gana daug privačių įmonių. Taip pat ir kainų liberalizacija Lenkijoje buvo labai greitai.

Lietuvoje liberalizacijos procesai vyko kiek lėčiau. Lyg ir trupučiuką sustota, kai kur pagalvota, bet apskritai Lietuvą per kelerius pirmuosius metus galima priskirti prie "šoko terapijos" kraštų, t.y. greitai savo ekonomiką liberalizuojančių valstybių. Pavyzdys, kur nevyko liberalizacija ir kur dar, galėčiau sakyti, nevyksta iki šiol, yra Ukraina. Taigi Lietuva labai priartėjo prie pirmaujančių liberalizatorių. Tarp jų buvo, žinoma, ir Estija.

Išorinės liberalizacijos klausimais Lietuvoje taip pat labai daug pasiekta. Šiandien jos ekonomika yra labai atvira pasauliui: du trečdaliai

Toronto universiteto profesorius Valdas Samonis.

ekonomikos palaiko glaudžius ryšius su pasauliu ir vystosi, jo veikiamą. Tai labai didelis nuostatas, tačiau itin tipiškas mažoms šalims. Lietuva gana radikalai atidare savo duris į pasaulį, įsileido konkurenciją. Nors, žinoma, būta ir susijimų. Nedaug šalių taip labai radikalai, kaip Estija, liberalizavo savo ekonomiką.

Kas atsitinka, paleidus kainas, liberalizavus ekonomiką viduje ir išorėje? Pirmieji žingsniai, deja, išlaisvina tam tikrus sovietiniu metu sukauptus procesus, kurie pasireiškia didžiule infliacija, t.y. kainų lygio kilimu. Juos galima palyginti su ligonio karščiavimu. Kaip žinome iš teorijos, infliacijos sąlygomis investicijų procesai yra labai riboti, o ekonomikos augimas iš esmės neįmanomas, ypač hiperinfliacijos sąlygomis, kai yra daugiau kaip 50% infliacija per mėnesį.

1991-1993 metais Lietuvoje infliacija dar buvo labai aukšta; jos proveržis dar nebuvo nugalėtas. Pagal tradicinius Tarptautinio Valiutos fondo (TVF) receptus, norint įveikti infliaciją, reikėjo sugriežtinti monetarinę ir fiskalinę politiką. Su antrąja nuo pradžių sekėsi neblogai, blogiau – su pirmąja. Pavyzdžiui, laikinųjų pinigų – talonų – įvedimas yra prasta, priverstinė išeitis. Lietuva ir kitos posovietinės šalys iš esmės buvo priverstos ją panaudoti dėl Maskvos vedamos monetarinės politikos.

Idealiu atveju litą reikėjo įvesti tuoj po Maskvos pučo žlugimo, t.y. 1991 rugsėjyje. Čia – ne tik Lietuvos klaidą. TVF ilgesnį laiką tikėjo "rublio zonos" burbulu (arba aiškiau nepasakė, kad juo netiki) ir visas posovietines šalis ragino iš tos "zonos" bent kol kas neišeiti. 1992 m. birželyje Estija savo kroną įsivedė iš esmės prieš TVF norą. Tačiau šis tuoj pat su jos sprendimu sutiko ir net siek tiek padėjo, nes nenorėjo prarasti savo kliento ir įtakos.

1993 įvedus litą, prasidėjo griežta monetarinė politika ir spartus infliacijos kritimas, kuris laikinai kiek sulėtėjo 1994 metais, įvedus Valiutų valdybos modelį. Tačiau ir toliau vykdamas griežta monetarinę ir fiskalinę politiką, infliacija Lietuvoje buvo nugalėta. 1997 metais infliacija buvo jau žemesnė negu 10%.

Greta tos korektyvinės infliacijos, kuri yra lyg ir pasakutinis sovietinės ekonomikos pasireiškimas, deja, pasireiškia ir kitos, nelabai malonios pirmojo reformų etapo pasekmės. Tai tradiciškai matuojamo bendrojo valstybės produkto (BVP) kritimas. Faktiškai Lietuvoje jis net pasiekė apie 50%. Kitose šalyse, kurios radikalai pertvarkė savo ekonomiką, taip pat įvyko maždaug tokio lygio kritimas. Žinoma, žmonių nepasitenkinimas tuo, kad Lietuvos ir kitų šalių ekonomika nepradėjo greitai augti, buvo gana didelis.

(Tęsinys – kitame numeryje)

L. Maskaliūnas ir Viktoras Kučas labai daug prisidėjo, rengiant Lietuvos Prezidento Antano Smetonos minėjimą.
Irenos Kriaučeliūnienės nuotr.

Prez. Antano Smetonos

SUKAKČIŲ MINĖJIMAS

Lapkričio 21 d. 12 val. p. p.
PLC Lietuvių Fondo salėje

Akademine dalis

Pietūs, kava ir pyragaičiai

Renginių komitetas

Auka: \$17.50

Jaunimo puslapis

TELEFONAS

Teresė Paškonytė

"Aušros" aukštesniosios
lituanistinės mokyklos
10 skyriaus mokinė

matematiką, o aš beveik baigiau mokyti.

Kai baigiau, mama pasakė: "Gerai, Rita, ateik. Parodysiu tavo padarytas klaidas, ir galėsi jas pati ištaisyti". Džiaugiausi, kad jau baigiu ruošti pamokas ir greit būsiu laisva. Pasiziūrėjau į laikrodį: buvo pusė aštuntos. Bet kaip tyčia, suskambėjo telefonas.

Mamytė greitai užrakino duris, uždarė langus, ir tik tada pakėlė telefono ragelį. Norėjo pasakyti "Hello", bet jos balsas užsikirto, kaip gendancio žaisliuko. Kai atsідususi ji pagaliau atsiliepė, išgirdo pakabinamo ragelio garsą. Ji po to buvo tokia išsigandusi, kad nežinojo, ką daryti. Paklausiau, kodėl ji užrakino

duris ir uždarė langus, prieš pakeldama ragelį. Ji man atsakė, kad per "žinias" rodė, jog mūsų apylinkėje kažkas žmonėms paskambina telefonu, ir kai atsiliepia, pakabina ragelį. Tada išjungia elektrą, ir kai visos lėmos užgęsta, namuose tamsu, išlaužia į namą ir pradeda vogti.

Staiga šviesos užgeso, ir išgirdom, kad kažkas pradeda lipti laiptais. Girdim, kad kažkas spyną krapšto. Mama greitai pakėlė telefoną, bet jis nebeveikė. Tačiau ji laiku atsiminė, kad turi bevielę telefoną ("cell phone"). Greitai ji rado net tamsoje ir paskambino policijai. Policija greitai atvažiavo ir rado vagį dar prie durų, bandantį išlaužti. Jį areštavo ir pasodino į kalėjimą. Žmonės atgavo savo daiktus ir vėl gyveno laimingai.

**Svečiuose – lietuvių
tautinio jaunimo
laikraštis "Ugnis"**

**DAUKŠOS "POSTILEI" –
400 METŲ**

Jurgita Jukšytė

Šiomet sukanka 400 metų, kai buvo išspausdinta viena pirmųjų lietuviškų knygų, išleistų Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje – Mikalojaus Daukšos "Postilė". Tai knyga, kurios pratarmė iki šiol tebėra ilgalaikė veiklos programa tiems, kurie rūpinasi gimtosios kalbos ir kultūros išlaikymu.

Dirbdamas Varniuose kauninku, M. Daukša į lietuvių kalbą išvertė ir spaudai parengė garsiąją mažąją Vujeko "Postilė". Jį šiam darbui paskatino tuometinis Žemaičių vyskupas, kunigaikštis Merkelis Giedraitis, kuris dažnai už savo nuopelnus Katalikų bažnyčiai dar vadinamas antruoju Žemaitijos krikštytoju. Varniuose jau ši rudeni, apie spalio mėnesį, prie atnaujinto kunigų seminarijos pastato turėtų būti atidengta klaipėdiško menininko Arūno Sakalausko sukurta M. Daukšos ir M. Giedraičio skulptūra.

Rengiantis jubiliejui kruopščiai remontuojama senoji Varnių katedra – Varnių Petro ir Povilo bažnyčia, dedami pagrindai šių metų sausio pradžioje oficialiai įsteigiamam Žemaičių vyskupystės muziejui, kuris turėtų būti įkurtas minėtose buvusios kunigų seminarijos patalpose.

Savo tradicinę mokslinę konferenciją šiemet Varniuose nutarė surengti ir Žemaičių akademija.

Neseniai atvykusiems į Ameriką IMIGRANTAI IR PABĖGĖLIAI

Raimonda Mikatavagė

44

IDOMŲS LEIDINIAI

Tai puikus leidinys anglų kalbos mokytojams ir mokiniams.

• Newcomer's Almanac – mėnesinis leidyklos Newcomer's Almanac Publications leidinys. Leidyklos adresas: Newcomer's Almanac Publications, P.O. BOX 1153, Brookline, MA 02146 (tel. 1-617-566-2227) Informacinis leidinys apie Amerikos papročius, vertybes, socialinius klausimus ir kalbą, ypač naudingas neseniai į Ameriką atvykusioms šeimoms.

INTERNETAS

Pateikiame kai kurias žinias apie Interneto puslapius, kuriuose galite rasti nemažai jus dominančių žinių. Adresai, kurie baigiasi galūne *edu*, paprastai reiškia švietimo įstaigas (pavyzdžiui, universitetus), *com* – kompanijas, *net* – kompiuterių tinklus, *org* – nepelno organizacijas, *gov* – vyriausybės įstaigas.

Sveikata

<http://www.achoo.com>
Specialiai medicinos temaiškai skirtas paieškos mechanizmas.
<http://www.Healthatoz.com>
Paieškos mechanizmas, pavadintas "Sveikata nuo A iki Z".
<http://www.ama-assn.org>
Amerikos medikų asociacija, turinti daugiau kaip 65000 JAV gydytojų duomenų bazę ir žinių apie sveikatos apsaugą perdavimo kanalus.
<http://www.medicinenet.com>
Sąveikos grupės, medicinos terminų žodynas, medicinos naujienos ir žinios apie vaistus.
<http://www.os.dhhs.gov>
JAV sveikatos ir tarnavimo žmonėms departamento žinios apie maisto produktų etiketes, maistingumą, infekcines ligas, sveikatos patarimai vyresnio amžiaus žmonėms ir pan.
<http://www.healthy.net>
Sveikatos pasaulio puslapis. Galima rasti straipsnių apie

įvairias ligas, sveikatos, stomatologinę ir gyvybės draudimą.

http://pharminfo.com/pin_hp.html

Surinkę vaistų pavadinimą, gausite jų pašalinių poveikių aprašymą ir perspėjimus dėl šių vaistų vartojimo.

<http://www.healthgate.com>
Informacija vartotojams ir medikams.

<http://www.fda.gov>

Maisto ir vaistų administracijos (Food and Drug Administration) puslapis, kuriame aptariamas vaistų suderinamumas, kosmetikos priemonės, maistas ir t.t.

<http://www.hcfa.gov>

Medicaid ir Medicare programų aprašymai.

<http://www.nih.gov>

Nacionalinio sveikatos instituto skelbiamas gydymo įstaigų sąrašas ir naujausi moksliniai tyrimai.

<http://www.parentsplace.com>
Sritis, specialiai skirta vaikų auklėjimo, jų sveikatos apsaugos ir kitiems klausimams.

<http://KidsHealth.org>

Žinios vaikų sveikatos klausimais: skiepėjimas, astma, ausų operacijos, rūkymo poveikis, hiperaktyvumas ir pan.

<http://www.teeth.com>

Žinios, kaip susirasti dantų gydytoją.

<http://www.nichcy.org>

Nacionalinis informacijos centras neigaliems vaikams ir jaunimui.

<http://www.cancercareinc.org>

Paramos grupės, naujienos, naudingi patarimai sergantiems vėžiu ligoniams ir jų šeimų nariams.

Švietimas

<http://www.utexas.edu/world/lecture>

Pasaulinė auditorija, turinti ryšio kanalus su puslapiais, kuriuos sukūrė viso pasaulio dėstytojai. Čia rasite užduočių, paskaitų konspektų, egzaminų medžiagos, vadovėlius.

<http://www.ed.gov>

JAV švietimo departamento siūloma informacija mokytojams, mokiniams ir tėvams.

<http://www.weapply.com>

Pateikiama informacija apie daugiau nei 5000 koledžų ir universitetų mokiniams, nusprendusiems siekti aukštojo mokslo.

Gyvenimas neribotų galimybių šalyje/ Raimonda Mikatavagė. – Kaunas: Šviesa, 1998. – 215 p.: iliustr.

Tel: (410) 374-3117. Fax:

(410) 374-3569. E-mail:

books@melodija.com

<http://www.melodija.com>

Karolis Gričius

MŪZA

(Ištrauka)

Kai pjaunasi parlamentai,
Kalėjiman keliauja signatarai,
Kasdien nesąmonių premjeros,
Pakyla kainos, keičiasi premjerai,

Iškyla sieloj abejonė:
Gal susiruošti į kelionę,
Palikt gimtus kraštus,
Moralės atsileist varžtus?

Bet pažvelgiu pro langą
Išnyksta aukso veršio tango.
Vėl myliu žalsvą lauką,
Upelio garsą, miško kauką.

"Ugnis", 6 nr.

SVEČIUOSE – VILNIAUS "LIETUVIŲ NAMAI"

Vilniaus "Lietuvių namų" vidurinės mokyklos mokinės Alianos Blaževič popieriaus karpinys. Vadovė - dailės mokytoja Živilija Šimelevičienė.

Lietuvos Respublikos ambasados pranešimai

APTARTAS PAGALBOS TEIKIMAS LIETUVAI

Lapkričio 6 d. Vašingtone įvyko konferencija "Dovana Lietuvai", kurioje buvo aptarta humanitarinė pagalba Lietuvai teikiančių JAV organizacijų ir pavienių asmenų veikla. Tai jau trečioji tokio pobūdžio konferencija, kurią organizavo JAV Lietuvių bendruomenės Socialinių reikalų taryba, JAV LB Vašingtono apylinkės valdyba ir Lietuvos ambasada Vašingtone.

Konferencijos "Dovana Lietuvai" atidaryme dalyvavo vizitą Vašingtone baigiantis Seimo Pirmininkas Vytautas Landsbergis. Jis padėkojo konferencijos dalyviams už darbą Lietuvos žmonių labui ir paragino JAV lietuvius aktyviau įsitraukti į Lietuvos gyvenimą. Seimo Pirmininkas pažymėjo, kad Lietuvai svarbi ne tik materialinė humanitarinės pagalbos išraiška, bet ir tokios humanitarinės vertybės, kaip "tiesa ir žinios". Naudodamasis proga, Seimo Pirmininkas V. Landsbergis už nuopelnus ir pagalbą Lietuvai, kuriant ginkluotąsias pajėgas įteikė Lietuvos valstybinį apdovanojimą buvusiam JAV Gynybos departamento Europos ir NATO politikos direktoriui maj. gen. Henry A. Kievenaar.

"Dovanos Lietuvai" dalyvius pasveikino Socialinių

reikalų ir darbo Ministrė Irena Degutienė. Ministrės atsiųstame pasisakyme, kurį perskaitė LR ambasados Vašingtone pirmoji sekretorė Rita Kazragienė, pažymėta, kad 1998 m. beveik 80 procentų visos labdaros ir paramos buvo gauta iš užsienio. Viena iš aktyviausių labdaros ir paramos teikėjų yra Jungtinės Amerikos Valstijos. JAV teikiamoje pagalboje didžiausias dėmesys skiriamas sveikatos ir socialinės apsaugos įstaigoms. Ministrė I. Degutienė pažymėjo *Illinois* valstijos lietuvių organizacijos *"Lithuanian Mercy Lift"*, *Michigan* valstijos lietuvių –

Lietuvos Vyčių labdaros organizacijos *"Pagalba Lietuvai"* (*Aid to Lithuania Incorporated*), taip pat kitų JAV lietuvių organizacijų nuopelnus, teikiant pagalbą Lietuvai.

Lietuvos ambasadorius Stasys Sakalauskas, sveikindamas konferencijos dalyvius, sakė, kad JAV lietuvių pagalba sveikatos, socialinės apsaugos, švietimo sistemoms padėjo išgyventi sunkų laikotarpį ir kad "visų bendras noras matyti Lietuvą tokią stiprią, kad jai nebereikėtų labdaros ir paramos iš užsienio".

Lapkričio 7 d. Lietuvos ambasada Vašingtone surengė įžymaus lietuvių poeto Bernardo Brazdžionio poezijos popietę. Į Vašingtoną poetą atlydėjo žmona Aldona ir dukraitė.

Poetas B. Brazdžionis su gausiai į popietę susirinkusiais Vašingtono ir Baltimorės apylinkių lietuviais bei konferencijos "Dovana Lietuvai" dalyviais pasidalino kūrybinio kelio prisiminimais, skaitė savo poeziją. "Nenoriu ir negaliu išsižadėti savo patriotiškosios kūrybos dalies", – sakė B. Brazdžionis, pažymėdamas, kad tai – jo sąvastis, jo gyvenimas. 1998 m. poetas B. Brazdžionis už di-

delius nuopelnus lietuvių kultūrai apdovanotas Gedimino ordinu.

B. Brazdžionį pristatęs žinomas prozininkas ir branduolinės fizikos specialistas Dr. Kazys Almenas ambasadoje Vašingtone vykusį renginį susiejo su prieš 60 metų Vilniaus Iškilmų salėje įvykusia poeto B. Brazdžionio apdovanojimo švente. Tada jam buvo įteikta Valstybinė literatūros premija už poezijos rinkinį *"Kunigaikščių miestas"*. Be paties poeto, ši kartą ambasados salėje buvo dar du šio 60-ies metų senumo įvykio liudininkai – JAV gyvenantys poetai Kazys

VILNIAUS STYGINIO KVARTETO KONCERTAS

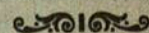
Lapkričio 12 d., bendradarbiaujant *"Meridian"* tarptautiniam centrui, JAV Lietuvių bendruomenės Vašingtono apylinkėi ir Lietuvos ambasada Vašingtone, savo pasirodymą surengė Valstybinis Vilniaus styginis kvartetas. Ši muzikų grupė dalyvo minėto tarptautinio meno centro rengiamame projekte *"Countries in Concerts"*, kurio tikslas – supažindinti vašingtoniečius su įvairiomis pasaulio valstybėmis per jų meno gru-

pių grojamą muziką.

Valstybinis Vilniaus styginis kvartetas Vašingtone lankosi jau trečią kartą. Šis pasirodymas – kvarteto koncertinės kelionės po JAV ir Kanadą dalis. Jos programoje numatyti koncertai Toronte, Čikagoje, Lemonte ir Bostone.

Koncerto, įvykusio JAV sostinėje, metu, skambėjo lietuvių ir užsienio kompozitorių kūrinių. Ryškią jo dalį sudaro M. K. Čiurlionio muzika. Šiais metais šio lietuvių kompozitoriaus kūrinių Vašingtone skamba gana dažnai. Kaip jau esame pranešę, pažymint žymiojo kompozitoriaus ir dailininko gimimo 125-ąsias metines bei siekiant populiarinti jo kūrybą Amerikoje, Lietuvos ambasada šiuos metus yra paskelbusi M. K. Čiurlionio metais.

Paruošė Rolandas Kačinskas

vanojo savo poezijos knygelėmis, dalino autografus. Į renginį susirinkusių dalyvių bendra nuomone, tai buvo vienas ryškiausių ambasadoje įvykusių kultūros renginių.

Ambasada nuoširdžiai dėkoja renginio rėmėjams iš Kalifornijos.

LITERATŪROS POPIETĖ

Poetas ir prozininkas Albinas Bernotas, gyvenantis Argirdiškės kaime, nepertoliausiai nuo Vilniaus, Fronto bičiulių (pirm. Vytautas Vidugiris) pakviestas, atvyksta į *Los Angeles, CA*. Gruodžio 5 d., 12 val. Šv. Kazimiero parapijos salėje, drauge su vie-

tiniais rašytojais – Bernardu Brazdžioniu, Pranu Visvydu – atliks įdomią literatūrinę programą. Išgirsite, kad Albinas Bernotas – ypatingas rašytojas.

Po programos bus pietūs ir vynas. Žinoma, 15 dol. – šiais laikais jau įprastas mokestis už tuos malonumus. Taigi, visus kviečiame. A.R.

Los Angeles lietuvių kultūrinės veiklos naujienos Praneša rašytoja Alė Rūta

IŠEIVIJOS DAILININKĖS PARODA VILNIUJE

Dailininkė Ona Dokalskaitė-Paškevičienė surengė didelį pasisekimą turėjusią

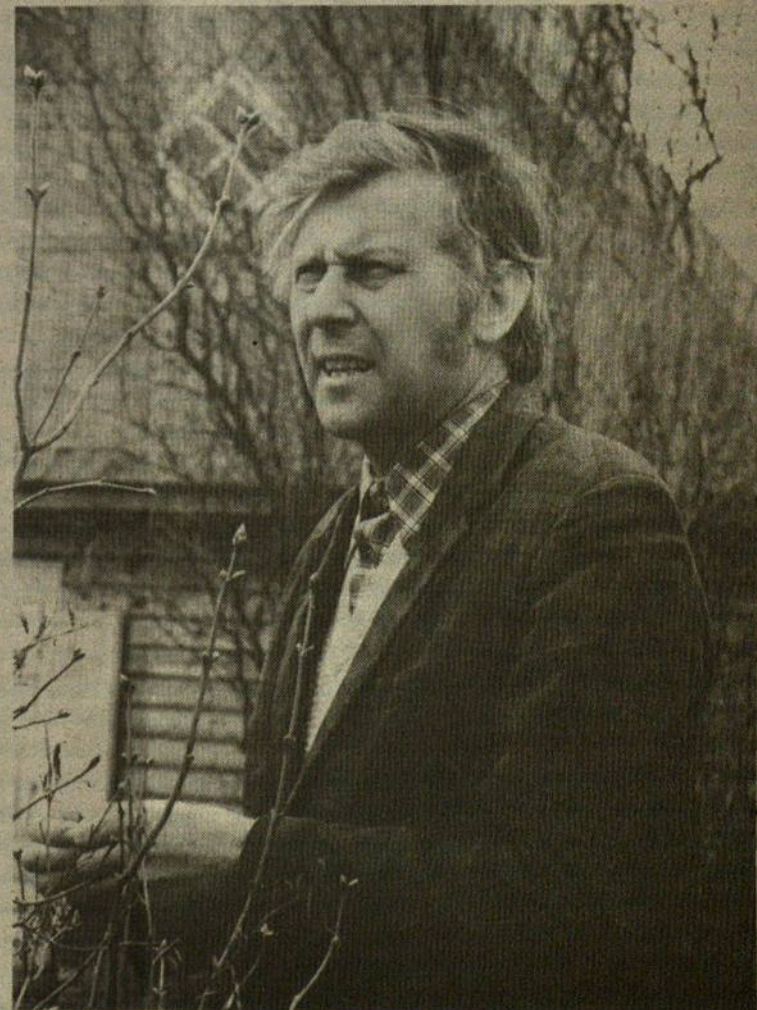
savo darbų parodą Vilniuje. Šiomet, rugsėjo ir spalio mėnesiais jos kūriniai buvo romomi Radvilų rūmuose. Parodą organizavo Lietuvos Dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys.

Ona Dokalskaitė-Paške-

vičienė yra plačiai žinoma dailininkė, savo kūryboje išreiškianti gėrio, šviesos ir grožio pasaulį. Keliose salėse išdėstyti 40 klasikinės kūrybos paveikslų vilniečiams labai patiko. A. R.

Nuotraukoje (iš kairės): Dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, dailininkės vyras Mykolas Paškevičius, dailininkė Ona Dokalskaitė ir rožių puokštę jai ką tik įteikę – Seimo pirmininkas, prof. Vytautas ir Gražina Landsbergiai.

Poetas Albinas Bernotas prie savo sodybos Argirdiškės kaime.
O. Pajėdaitės nuotr.

TAS IR ANAS

Vladas Vijeikis

Amerikos aprobuota asociacija (AAA). Tokia partija visados bus pirmoji abėcėliniame sąraše;

Nacionalinė aiškiai tautinė organizacija (NATO). Labai populiarius ir žinomas pavadinimas;

Tikroji partija (TP). Kas gali būti tikresnio už tikrąją?

* * *

"Mažeikių nafta" įstrigo, kaip kaulas burnoje. Nei praryti, nei išspjauti. Du ministrai ir ministras pirmininkas atsistatydino, prezidentas nepritaria. Tai kas pasirašė sutartį? Paklausti Seimo nariai nežino, apie ką reikalas eina. Įtariama, kad ir pasirašiusieji neišmano, ką pasirašė. Ypačingai, kad derybas vedė ne finansininkai. Neteko išgirsti nė vieno realaus, skaičiaus paremto paaiškinimo.

Ministras pirmininkas pasitraukė pareikšdamas, kad jis nesutinka su "Mažeikių naftos" sutartimi. Tuojau buvo apšauktas, kad nėra politikas. Reiškia, kad politikas turi pasirašinėti visas sutartis neskaitydamas. Politikas neturi klausyti savo sąžinės balso. Rolandas Paksas pasielgė, kaip jam diktavo sveika nuvoka. Reikia tik džiaugtis, kad ir politikierių tarpe atsiranda sąžiningų žmonių. Tai – didelė retenybė.

* * *

Teko išgirsti, kad Lietuvoje gyvuoja nauja pramonė. Tai – vaikų pardavimas. Esą už 50.000 dolerių gali nusipirkti sau sūnų ar dukterį. Jeigu tie doleriai eitų į valstybės

iždą, tai nemenkai padėtų pašlijusiems finansams. Bet tie pinigai ištirpsta "blatnų" vertelgų kišenėse. Tuo tarpu, kai Lietuvoje mažėja gimimų skaičius, vaikai "eksportuojami" į užsienį. Reikėtų pirmą padidinti prieauglį ir tik tada eksportuoti. Prekybos ir pramonės ministerija labai blogai atlieka savo pareigas.

* * *

Skelbiama, kad Seimas ir

prezidentūra prasiskolino. Reiškia, peržengė savo biudžetą. Tai padarė tos įstaigos, kurios kitiems nustatinėja biudžetą. Esant visuotiniam išdo piniginės supliuškimui, susidarė sunki padėtis. Kur gauti pinigų? Mano bičiulis Florijonas siūlo labai gerą išeitį. Jis sako:

– Pastebėjai, Amerikoje skelbiasi advokatai, siūlydami išgelbėti iš skolų.

Kreipkis į tokį advokatą, jis paskelbs bankrotą ir ištrauks iš skolų klampynės kaip naują žagimį. Tik reikia samdyti suktą advokatą. Kuo suktas, tuo geriau. Dėl visa ko reikia turėti dar vieną advokatą, kuris prižiūrėtų tą suktą, kad tavęs neapsuktų.

Florijonas dar priduria, kad savo patarimą užskaito, kaip išeivijos lietuvių pagalbą tėvynei.

Tai buvo prieš 50 metų...

GIMTINĘ APLEIDŽIANT

Stasys Butvila

Kaunas 1944-tų metų vasarą. Miestą sunku atpažinti: anksčiau galėjai matyti ramiai judančius žmones, besišnekučiuojančius draugus, pažįstamus, o dabar – pustuštės gatvės, žmonės susirūpinusiais veidais kažkur skuba ir, atrodo, jie nieko bendro su miestu neturi. Savijauta keista, tartum koks slėgis užgules miestą...

Prieš porą dienų iš ūkio atvažiavo dėdė Jonas ir išsi-vežė tėvus ir brolių arčiau duonos kėsnio, nes mieste duona neauga. Tarnyboje draugai sumedžiojo sunkvežimį ir pasiūlė vykti į "parubežį". Pasiūlymą mielai priėmiau, nes kitos galimybės neturėjau. Be to, baimės kirmukas darėsi vis įkyresnis.

Kitos dienos rytą susirinkome visi išvažiuojantieji: trys viengungiai ir dvi, apie šešiasdešimties metų poros – visai svetimi žmonės, bet, matyt, gerai vienas kitą pažįstantys. Mes, viengungiai, neturėjome jokios bėdos su turtu: kas buvo ant mūsų pečių, buvo mūsų turtas. Tačiau visai kitas vaizdas porėlėms. Poniutės, kaip atrodo, buvo pripratusios gyventi patogiai, gal net prabangiai. Jos pačios ir jų vyrai atsitempė tiek daug išsipūtusių lagaminų, kad vien jiems sukrauti reikėtų kito sunkvežimio. Mūsų sunkvežimis buvo mažas, malkomis kūrenamas. Ilgesnei kelionei reikia daug kuro, kuris užima ir daug vietos.

Šoferis Viktoras atidarė sunkvežimio galą ir pasiūlė pradėti ruošti kelionei. Porėlės sukruto ir per trumpą laiką sunkvežimis buvo pilnas... lagaminų. Viktoras su viengungiais stebėjo, ką porėlės darys toliau. Aišku, visa ketveriukė susėdo ant savo turto ir spoksojo į mus klausiančiais veidais: "Ko jūs laukiate?" Viktoras paaiškino, kad jie užpildė visą sunkvežimį, nepalikdami vietos kitiems, todėl pusę jų lagaminų reikės palikti. Tai sukėlė paniką. Viena poniutė pasiūlė saliamonišką mintį – išmesti

malkas... Tokios "gudrybės" nustebinti net išsižiojome. Viktoras atkirto, kad deginami lagaminai neatstotų malkų... Po aštrių barnių ir gausių ašarų dalis jų turto atiteko sargienei, kuri visą laiką stebėjo, kaip kraunamės.

Mašinai pajudėjus, moteris pravirko, vyrai – rimti. Mano dūšioje – slegianti tuštuma su gaudulio prieskoniu...

Pasirodo, kad vykome pas vieno viengungio giminitį ūkininką, kuris jam buvo pažadėjęs aprūpinti maistu, jei tektų trauktis į Vakarų. Truputį po vidudienio susiradome ieškomą ūkį. Po trumpo susipažinimo sėdome prie stalo, kuris buvo baltai užtiestas po obelimi ir apkrautas tokiais skanėstais, kurie karo metu buvo retenybė. Kirtome išsijuosę, kalbos prasidėjo tik po geros užkandos. Šeimnininkas – Robertas Schileris. Užklausa, ar turi giminių Kaune. Pasirodo, jo vyresnis brolis – mokytojas, "Aušros" berniukų gimnazijoje dėstė vokiečių kalbą. Jis buvo mano mokytojas ir klasės auklėtojas. Mažas pasaulis!

Sekančią dieną buvo nutarta vykti arčiau pasienio, nes rusai artėjo iš visų pusių. Gavome apšiai maisto ir, padėkoję už malonų priėmimą, išvykome. Nors "rubežius" karo metu nieko nereiškia, tačiau mums tai buvo lyg moralinė paspirtis – jei kas, tuojau per sieną...

Netoli sienos apsistojoje mažame ūkelyje ir nutarėme laukti, kaip reikalai vystysis. Manau, kad nė vienas nenorėjo peržengti sienos, nes buvo gaila skirtis su tuo mažu žemės gabaliuku, kuriame palieki savo jaunystę ir gyvenimo svajones... Visi miegojome klojime ant šieno. Pabudęs anksti pradėjau galvoti apie tėvus, brolių. Staiga, noras pamatyti juos dar kartą pasidarė toks stiprus, kad nutariau vykti. Draugai mano sumanymui nepritarė, vienas

iš jų mane net bepročiu pavadino. Gal ir beprotis, tačiau noras viršijo viską...

Tik atvažiavus pastebėjau, kad ūkininko dukra turi dviratį. Užkalbinau jos tėvą. Jis iš pradžių nė kalbėti apie tai nenorėjo, bet, pasiūlius pilną saują markių, nusileido. Taip išsigijau seną, seną "Brenabor".

Pasakęs draugams, kad manęs nelauktų, išvykau vėlai po pietų. Per kokią pusvalandį pasiekiau vieškelį, kuris vingiavo panemuniu kartais priartėdamas prie pat vandens, kartais nutoldamas į krūmokšnius ar dingdamas miškelyje. Atidžiai sekiau, kas dedasi priekyje. Dažnai tekdavo slėptis krūmuose, nes vokiečių kariai mažomis grupėmis traukė namų link, o aš nenorėjau prarasti dviračio. Sunku buvo tikėti, kad suvargę kariai yra tie patys, kurie dar neperseniausiai, kaip nenugalimi siautėjo, nešdami mirtį ir ašaras...

Prie Seredžiaus – pontoninis tiltas. Judėjimas gana didelis. Nutariau laukti iki sutemų, tikėdamas, kad pasitaikys proga atsirasti kitoje pusėje. Tupėdamas krūmuose pagalvojau, kad būtų rieta, jei vokiečiai užkluptų. Tada tai jau "labas vakaras" – šnipas, desantininkas... Tik vėlai vakare pasitaikė proga. Šoviau per tiltą lyg piktos dvasios vejamas ir atsiradau vieškelyje, kuris vedė pas namiškius. Važiavimas buvo sunkus, nes tamsa tokia, kad nors pirštu į akį durk". Vieškelis pilnas tamsoje pasislėpusių duobių. Netrukus dviračio balnelis pasidarė kietas ir deginantis.

Nežinau, kaip ilgai važiauvau, tik tamsai pradėjus blukti supratau, kad netrukus išauš rytas. Juddamas namų artumą paspaudžiau greičiau ir pralėkiau keliuką, vedusį tiesiai į ūkį. Teko grįžti iki keliuko, stumiant dviratį į kalną. Už poros minučių išgirdau savo bičiulį – Striukio ir

(Nukelta į 10 p.)

Vilniaus "Lietuvių namų" vidurinės mokyklos mokinės Elenos Ragojskajos popieriaus karpinys. Vadovė – dailės mokytoja Živilija Šimelevičienė.

GIMTINĘ APLEIDŽIANT

(Atkelta iš 9 p.)

...skardų lojimą, ku-
...buvo toks mielas ir
...Kiekvieną vasarą
...davau su jais, baidyda-
...zuikius, paukščius ar uo-
...damas miške. Jei kurį rytą
...migdavau ilgiau, jiedu "užsi-
...rupūžindavo" aukštai ant šie-
...no ir mėgindavo mane išvers-
...ti iš guolio. Taigi dabar net
...turėjau paleisti dviratį, kad
...galėčiau apsiginti nuo jų
...karšto, sultingo pasisveikini-
...mo. Pradėjus kasyti paausius,
...lojimas virto vos girdimu
...unkštimu.

Nustebau, kad tokį anks-
tų rytą veik visi namiškiai

buvo sukilę. Apibertas dau-
gybe klausimų, nieko daug
negalėjau pasakyti, nes ir
pats nieko daug nežinojau.
Nors padėtis – nepavydėtina,
bet mes vis tiek džiaugėmės,
kad galėjome dar kartą pasi-
matyti.

Po pusryčių su mama ir
tėvuku susėdome sode aptarti
esamą padėtį. Mama klausė,
ką aš galvoju daryti. Tėvas už
mane atsakė primindamas,
kad Vakaruose Sibiro nėra –
nesvarbu, kaip blogai ten be-
būtų. Tas jo pasakymas man
išėjo į gerą, nes jei abu būtų

prašę likti, išvykęs jausčiausi
kaltas.

Atėjus pavakariui paju-
tau, kad nuovargis guldo ma-
ne ant menčių, tačiau, numi-
gęs pirmą miegą, pabudau ir
nebepajėgiau užmigti. Pasa-
kiau saviesiems, kad noriu
neužilgo leisti į kelionę. Ma-
ma paruošė pusryčius, bet
valgiau mažai. Dėdė Jonas
atnešė ryšuliuką kelionei. Su
juo atsisveikinau nuoširdžiai,
nes jis man buvo mieliausias
iš visų giminių. Atėjo žiau-
riausias momentas, kai reikė-
jo atsisveikinti su tėvais ir

broliu. Tėvo veidas – lyg su-
akmenėjęs. Apkabinau, pabu-
čiavau į žandą, o jis, beveik
pašnibždomis, pratarė: "Sau-
gokis..." Prisispaudžiau brolių
ir prašiau, kad būtų geras.
Mama ašarojo ir vis klausė,
ar tikrai reikia skirtis? Pabu-
čiavau šeimos rūpintojėlę
daug kartų ir prašiau, kad ne-
sirūpintų, nes mes dar pasi-
matysime. Niekad mamos
veidas man nebuvo toks mie-
las, kaip tada, atsisveikinant.
Nebegalėdamas išlaikyti
įtampos, stvėriau dviratį ir
pasileidau vieškelio link.

Kiek pavažiavęs, neiškentęs
atsigrėžiau žvilgtelėti dar
kartą namų link. Ryto pa-
švaistėje ant kalniuko, lyg iš
marmuro iškaltos, stovėjo
trys būtybės... Keliui pasisu-
kus, jos dingo už miškelio...
Toliau pavažiavęs išgirdau
savo draugus, besivejančius
mane iškištais liežuviais. Ne-
iškenčiau ir, nulipęs nuo dvi-
račio, pakasiau paausius už
ištikimą draugystę. Norėda-
mas užgniaužti gaudulį,
spaudžiau, kiek pajėgiau, o
kelias tarp manęs ir artimųjų
vis ilgėjo ir ilgėjo...

Svečiuose – lietuvių tautinio jaunimo laikraštis "Ugnis"

PAKĖLUS LIETUVIŠKO TEATRO UŽDANGĄ

Kai buvau mažas, mane
vos ne kiekvieną sekmadienį
tempdavo į teatrą. Vėliau to
daryti nereikėjo, dabar aš jau
pats savo mamą verčiu ten
eiti.

Lietuvai atgavus Nepri-
klausomybę ir žmonėms tar-
tum igijus antrąjį kvėpavimą,
iš Vakarų į dar kūdikiškus
plaučius pradėjo plūsti įvai-
riausi kvapai kvapeliai. Gali-
ma buvo užuosti anksčiau ne-
pažintą kosmopolitizmo tvaiką,
kuris ėmė smelktis į jaunų
ir net brandžių teatralų širdis.

Sąjūdžio laikais teatras
buvo kiek nustumtas į šoną,
nes didysis scenos veiksmas
vyko miestų aikštėse, gatvėse,
Baltijos kelyje. Gal būtų

Juozas Baužys

tuo metu taip ir turėjo būti,
nes Atgimimą skelbė J. Mar-
cinkevičiaus ir H. Vancevi-
čiaus "Mindaugas", "Mažvy-
das" ir "Katedra", J. Grušo ir
J. Jurašo "Barbora Radvilaitė"
bei daugelis kitų veikalų.
Lietuvio siela jau buvo pažai-
dinta.

Atėjus Nepriklausomy-
bei, teatras prarado pranašo
vaidmenį ir pasimetė. Prasi-
dėjo nauji ieškojimai. Lietu-
vai tuose ieškojimuose vietos
nebeliko: grimztama į kasdie-
nišką lėkštumą, teatrą dėl
teatro, imantrumą dėl imant-
rumo, siekiant pritrenkti pub-
liką. Garbinamas mirties kul-

tas. Scenoje – niūru, bepras-
miška, be prošvaistės. Tokie
yra E. Nekrošiaus "Hamle-
tas", "Makbetas", "P.S. BY-
LA. OK.", O. Koršunovo
"Roberto Zucco". Beje, šiame
spektaklyje į aukštumas iške-
liamas tėvažudys, sakoma:
"Tėvus žudyti yra normalu"!

Spektakliai pažadina tik
primityviausias žiūrovo emo-
cijas, palikdami jį visiškai
abejingą veikėjų išgyveni-
mams. Vėliau ateina neišven-
giamas nuobodulys, nes "pa-
rako" dažniausiai užtenka tik
pirmam veiksmui. Teatras,
pasak "šiuolaikiškai" mąstan-
čių kritikų keičiasi, bet tikrai
nežinia į ką. Teatras tampa
tarytum madinga laisvalaikio
praleidimo forma, jis prilygi-
namas batų ir plaukų spalvai.
Vienoje TV laidoje buvo pa-
tariama eiti į O. Koršunovo
spektaklį "Roberto Zucco"
apsiavus kerzinius batus ir
išsidažius plaukus visomis
vaivorykštės spalvomis.

Panašias pjeses kuria ir
lietuvių dramaturgai, pvz.,
Sigitas Parulskis ("P.S.
BYLA. O.K."). O jeigu atsi-
randa toks režisierius, kaip
Julius Dautartas, Panevėžyje
pastatęs spektaklį "Senojo
Gluosnio pasakojimai", ku-
riame kreipiamasi į žiūrovo
širdį, jausmus, jis yra išjuodi-
namas ir vadinamas "litvo-
manu". Gana tiksliai mūsų
teatro padėtį nušviečia filoso-
fas ir politikas Romualdas
Ozolas 1999 metų "Teatro"
almanache, savo straipsnį pa-
vadinęs "Į mūsų teatro aukso
amžių":

"Charekteringiausias mū-
sų teatro bruožas – spektak-
liams pasirenkami pasaulinės
klasikos arba užsieniniai kitų
tautų dramos veikalai. Tai
yra todėl, kad mūsų pačių
nieko reikšmingesnio nepara-
šoma ir kad mūsų praeities
teatro veikalai, tokie specifiš-
kai tautiški, jog į laisvės erd-
vę išsiveržusi kone kosmo-

(Nukelta į 12 p.)

Lietuvos Respublikos ambasados pranešimas STASIUI A. BAČKIUI MIRUS

Lietuvos ambasada Va-
šingtone nuoširdžiai liūdi dėl
vieno iškiliausio visų laikų
Lietuvos diplomato, ambasa-
doriaus, teisės daktaro Stasio
Antano Bačbio mirties.

Ambasadorius Stasys A.
Bačkis nusipelnė ypatingos
pagarbos už savo pasiaukoją-
mą darbą Lietuvos diplomati-
nėje tarnyboje. Ambasadori-
us Stasys A. Bačkis ypač
daug nuveikė Lietuvos lais-
vės labui, dirbdamas Lietu-
vos pasiuntiniu JAV sostinėje
nuo 1976 iki 1987 m. Tebeei-
damas Lietuvos atstovo Va-
šingtone pareigas, Dr. Stasys
A. Bačkis 1983 m. gruodžio
24 d., mirus Lietuvos diplo-
matijos šefui, Ministrui Sta-
siui Lozoraičiui, pagal velio-
nio aktą buvo paskirtas ir

Lietuvos diplomatijos šefu.
Ambasadorius Stasys A. Bač-
kis iš Vašingtono, kur Lietu-
vos okupacijos metais buvo
svarbiausia diplomatinės tar-
nybos įstaiga, administravo
visas kitas Lietuvos diploma-
tines tarnybas. Dr. Stasys A.
Bačkis buvo pavyzdžiu vi-
siems jį pažinojusiems už sa-
vo patriotizmą, pasiaukojimą
ir tikėjimą tėvynės laisve. Jo
iškili asmenybė ir atmintis
visiems laikams lydės Lietu-
vos ambasados Vašingtone
veiklą.

Lietuvos ambasada Va-
šingtone reiškia gilią užuo-
jautą ambasadoriaus Stasio
A. Bačbio artimiesiems ir
bendražygiams.

Lietuvos ambasada
Vašingtone

Įžymiam Amerikos lietuvių tautinės sąjungos
veikėjui

A.†A.
MEČIUI VALIUKĖNUI

mirus, reiškiamo nuoširdžią užuojautą velionio
žmonai, buvusiai ALTS Čikagos skyriaus pir-
mininkei ELEONORAI, kitiems giminėms ir
artimiesiems.

"Dirvos" redakcija

Tauriai lietuvei

A.†A.
IZABELEI JONAITIENEI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiamo
velionės dukrai RIMAI NASVYTIENEI ir jos
vyruvi DONATUI, anūkėms AUDRAI BIELI-
NIENEI ir RŪTAI LAFRANCO bei jų šeimoms
ir kitiems giminėms.

E. ir J. Malskiai
N. ir V. Čėčiai
O. Naumanienė
G. Karsokienė

Vilniaus "Lietuvių namų" vidurinės mokyklos mokinės
Elenos Ragovskajos popieriaus karpinys. Vadovė – dai-
lės mokytoja Živilija Šimelevičienė.

MŪSŲ MIESTE IR JO APYLINKĖSE

RENGINIŲ KALENDORIUS

• GRUODŽIO 4 d., šeštadienį, 6:30 v.v. Dievo Motinos parapijos salėje – neseniai Čikagoje įsikūrusio teatro "Žaltvykslės" spektaklis – premjera: **Petro Vaičiūno "Tuščios pastangos"**. Režisierė – Audrė Budrytė. Rengia "Gija". Po spektaklio – vakaronė – susitikimas su aktoriais Lietuvių namų "Gintaro" restorane. Teirautis tel. 216-481-0011.

• GRUODŽIO 4 d., šeštadienį – susikaupimo diena – kolektyvo Dievo Motinos parapijos svetainėje. Praveda kun. Sigitas Žilys iš Vašingtono. Rengia "Ateities" klubas.

• GRUODŽIO 18-19 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinių pardavimas.

• GRUODŽIO 19 d. – skautiškos Kūčios.

• GRUODŽIO 24 d., 9:30 v.v. – bendros Kūčios

šv. Jurgio parapijos salėje.

• GRUODŽIO 31 d. – Naujųjų Metų sutikimas Lietuvių namuose.

2000 metai

• KOVO 19 d. - Tradicinė skautijos Kaziuko mugė Dievo Motinos parapijoje.

• BALANDŽIO 15-16 d., šeštadienį ir sekmadienį, Nijolės Palubinskienės ir Linos Palubinskaitės meno darbų paroda Dievo Motinos parapijos salėje. Rengia korporacija "Giedra".

• GEGUŽĖS 27 d., šeštadienį - skautiškos veiklos 50-mečio šventė.

• BIRŽELIO 10 d., šeštadienį – trijų chorų: *Chicago* – "Dainavos", *Cleveland* – "Exultate" ir *Toronto* "Volungės" koncertas *CIM (Cleveland Institute of Music)* salėje.

KVIEČIAME PRISIMINTI LIETUVOS KARIUS

Lietuvos karių veteranų sąjungos "Ramovė" Klyvlendo (*Cleveland, OH*) skyrius lapkričio 21 d., sekmadienį, 10 val. ryto su savo vėliava dalyvaus pamaldose Dievo Motinos bažnyčioje, kur bus laikomos šv. Mišios už mūsų žuvusius ir mirusius karius.

Lapkričio 27 d., šeštadienį, 4 val. po pietų Lietuvių

namų apatinėje salėje įvyks Klyvlendo ramovėnų visuotinis susirinkimas, kuriame minėsime mūsų kariuomenės atkūrimo sukaktį. Visus mūsų narius, buvusius karius, šaulius, mūsų rėmėjus ir svečius kviečiame dalyvauti.

Po minėjimo svečiai bus pavaišinti.

"Ramovės" valdyba

(Atkelta iš 10 p.)

politinė mūsų kūrėjų sąmonė savęs vertais temato amžinuosius dramos tvarinius – "Hamletą", "Makbetą" ir etc."

Gal taip ir yra, bet manau: jei nebus statomi lietuviški spektakliai, pagaliau nebus savaip, bet tinkamai perteikiami, lietuviškas teatras gali visai sunykti. Ir, neduok Dieve, būtų pradėta vaidinti ne lietuvių kalba. Manau, reikia naujo tautiškumo, kad žiūrovas, atėjęs į teatrą, jautųsi tikru lietuvių beesas, o ne būtų pasyvus kažkokio Vaka-

rių – Rytų tarptautinio mišinio teatralizuoto projekto stebėtojas. Nepamirškime, kad tautinė savimonė formuojama ir tokiomis priemonėmis, kaip teatras. Lietuviai teatralai dar pajėgūs tai daryti ir rasti naujų erdvių savo spektakliams tautinėje plotmėje. Negi mes leisime sunykti tradicijai, kuri buvo sukurta, dar prieš Lietuvai paskelbiant Nepriklausomybę?

Mūsų garbusis teatro istorikas Vytautas Maknys neveltui savo knygoje "Teatro dirvonuose" laikotarpį nuo 1899 m. iki Pirmojo pasauli-

nio karo pradžios vadina unikumu pasaulio teatro istorijoje: "Kai meninėmis priemonėmis žadinama tautos nacionalinė savimonė; ugdomas tautos kultūros lygis. Tą garbingą tautos žadinimo misiją atliko didelis būrys pasiaukusių švietėjų, panaudojusių originalią dramaturgiją, lietuvišką folklorą".

Taigi originalumas niekur nedingo, fantazijos dar yra, dar galima sukurti įstabių veikalių ar spektaklių. Nepalikime senosios dramaturgijos dūlėti praeities dulkėse.

"Ugnis", 6 nr.

POLICIJOS VADAS - RAMUTIS KAMINSKAS

Kaip pranešama Lietuvių klubo biuletenyje "Lietuvių žinios" 279 nr., *St. Petersburg Beach, FL*, policijos vadu paskirtas Ramutis Kaminskas. Jis šias pareigas pradėjo eiti liepos 12 d. Iš viso šioms pareigoms buvę 90 kandidatų. Iš paskutiniųjų penkių kandidatų išrinktas lietuvis. Jis *Clearwater* miesto policijos departamente įvykdė 400,000 dol. vertės projektą, pagal kurį kompiuterizuoti policijos pranešimai. Ta proga vietinė spauda pažymėjo, kad naujam policijos vadui bus naudingas lietuvių kalbos mokėjimas, nes šioje vietovėje gyvena daug lietuvių.

R. Kaminskas gimė Vo-

burg, *FL* Lietuvių klube, jis pažadėjo ir dažniau čia užsukti, kartu paprašydamas aplankyti jį jo įstaigoje.

(Iš "Lietuvių žinių" ir "Tėviškės žiburių")

Ray Kaminskas
Chief of Police

LIETUVIŲ NAMAI RENGIA NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMĄ

Svečiai nuo 8 iki 9 val. vakaro bus vaišinami užkandžiais ir kokteiliais.

9 val. – vakarienė.

Skambės populiari diskotekų muzika. Bilietus (stalus) galima užsisakyti Lietuvių klube. Skambinkite tel. 531-2131 arba Algiui Penkauskui – 440 944-4556 bei Vytui Apanavičiui – 216 481-4614. Įėjimo kaina – 45 dol. asmeniui.

Rita Staškutė-Zvirblienė

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

KELIONĖS Į LIETUVĄ – 1999

Visi skrydžiai – geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas.
Bendradarbiaujame su "Lietuvos avialinijomis".

MATAS REALTY

Rita P. Matienė • Broker • Savininkė
State Certified Real Estate Appraiser - Įkainuotoja
Profesionalus pataravimas perkant-parduodant namus ir namų įkainavimas

V. R. MATAS

Vytas R. Matas • Attorney-at-Law • Advokatas

Visi teisiniai pataravimai

17938 Neff Rd. Cleveland, OH 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Rd. Pepper Pike, OH 44124
(440) 473-2530

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE

passports • visas • prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

DIRVA

JUOKO STRĖLĖS

K. Balauginas

Tiesos gynėjas

I teismo salę įeina studentas, kurį policininkas nubaudė už per greitą važiavimą. Teisėjas, paėmęs jo bylą, klausia:

– Ar esi kaltas?

– Ne, – atsako studentas.

Aš esu čia todėl, kad pasakyčiau visą tiesą! Beje, aš studijuju teisę.

– O kur paties advokatas?

– Man nereikalingas joks advokatas, nes jie visi meluoja!

– Bet ir pats būsi advokatas. Kaip tada bus su teisybe?

– Bet aš gi ginsiu kitą, o ne save! – įtikinančiai atrėžė studentas.

Kas geriau: kalba ar tylėjimas?

Algiukas lituanistinėje mokykloje giriasi suolo drau-

gui:

– Mano tėvelis moka šešias kalbas, o geriausiai kalba lietuviškai!

– Tai kas čia tokio? Mano tėvelis, kai mama ima šnekėti, tyli net 17-ka kalbų! – nepasiduoda Vytukas.

GAL DAR NEŽINOJOTE?

Žmogaus smegenyse sukrauta tiek daug žinių, kad jis kartais nebegali jomis reikiamu momentu pasinaudoti. Ką jūs žinote, pavyzdžiui, apie Julijų Cezarį? O istorija sako, kad jis, nors ir buvo gabus politikas bei drąsus karys, bet kaip ir didysis Napoleonas Bonapartas bijojo kačių!

Gal dar nežinojote, kad Diogenas (gyvenęs 400-325 cinizmo srovę. Jis nepripažino visuomenės susirinkimų ir pasipriešinimo ženklų buvo apsigyvenęs statinėje!

Amerikos mokslininkai suskaičiavo, kad jei žmogus už kiekvieną akies mirksnį gautų po dolerį, jam per metus atitektų šeši milijonai 250 tūkstančių dolerių!

Pastaba: Kai jaunuolis mirkteli merginai, kuri jam patinka, jis rizikuoja prarasti visus savo dolerius.

Mokslininkai apskaičia-

Klaidų atitaisymas

Atitaisome 40 laidos 12-ame puslapyje padarytas klaidas:

A.a. Teodoro Blinstrubo užuojautoje pasirašė Irena ir Eugedijus Slavinskai (klaida: Savinskai)

"Dirvai" vietoje gėlių aukojo Roma ir Viktoras Masčiai (klaida: Vytautas).

Už šias klaidas atsiprašome.

Vilniaus "Lietuvių namų" vidurinės mokyklos mokinės Elenos Ragovskajos popieriaus karpinys. Vadovė – dailės mokytoja Živilija Šimelevičienė.

Neseniai įvykusio Lietuvos ir JAV verslininkų bei diplomatų susitikimo dalyviai Čikagos regiono kompanijų vadovų klube (*Executive Club of Chicago*). Iš kairės: Stanley Balzekas, LR Gen. konsulas Giedrius Apuokas, LR ambasadorius Stasys Sakalauskas, Ohio Commodore Louis Fritz, LR Garbės konsulė Ingrida Bublienė.

vo, kad bet kuriuo laiku pasaulyje glamonėjasi ir mylisi net 7,666,667 žmonių!

Ligi šiol istorikai nežino, kodėl Danijos karalius Erikas

Pirmasis (miręs 1104) buvo vadinamas Eriku Atmintinuoju. Niekas negali atsiminti, kodėl jį taip praminė amžininkai...

The World is Changing!

Can you afford not to have Internet Access? Xcelnet offers you One full Year of Unlimited Internet Access for \$125 with this ad. Web Hosting Starts at 19.95 / month.

Call now 216-382-9033

You will be online today. Guaranteed. Tired of busy signals? Excellent Service. Free E-Mail & Web Space.

SUPPORT IN LITHUANIAN AVAILABLE

Don't have a computer? We have new and refurbished systems starting from \$399.

Monitors and Printers available.

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts, Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm

Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200th St.

Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

TAUPA
LITHUANIAN CREDIT UNION

1984 - 1999

15

YEARS OF EXCELLENCE

**SAVI
PAS SAVUS!**

XXXXXXXXXXXX

**KVIEČIAME
VISUS
I
TAUPĄ!**

TELEFONAS 216.481.6677 <> E-MAIL TAUPA@AOL.COM

767 EAST 185th STREET CLEVELAND OHIO 44119

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. - 4:00p.p.

penktadienį ----- 9:00v.r. - 6:00p.p.

šeštadienį ----- 9:00v.r. - 12:00p.p.

sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. - 12:00p.p.

Kiekviena tauponojoji sąskaita, federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119

36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama, telkianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė alkštė automobiliams pastatyti.